

CONCEPT

STAATSREGELING

VOOR

CURAÇÃO

COPYRIGHT PUEBLO SOBERANO

STAATSREGELING VOOR HET LAND CURAÇAO

INLEIDING

Bij het opstellen van deze Staatsregeling hebben als uitgangspunten gediend:

1. Het voorlopig behoud van staatsrechtelijke banden.

- 1.1. De staatsrechtelijke banden met het Koninkrijk der Nederlanden blijven voorlopig behouden zo lang de landen daarmee instemmen.
- 1.2. Veranderingen in het Statuut dienen tot een minimum te worden beperkt.
- 1.3. De samenwerking tussen de landen moet berusten op vrijwilligheid en goedkeuring door de Staten (Vgl. artt. 78 en 79)

2. Waarborgen voor behoorlijk bestuur.

Waarborgen voor behoorlijk bestuur dienen in de staatsregeling te zijn ingebouwd en niet van buitenaf te worden opgelegd.

Vier soorten waarborgen worden ingevoerd:

- a. preventief structurele;
- b. ambtelijke voorzieningen;
- c. het Onafhankelijk Toezicht;
- d. de Ontzettingsprocedure.
- e. Nietigheid van rechtshandelingen.

a. Preventief structurele waarborgen:

a.1. Wijziging kiesstelsel

Naast het zgn. “partijstelsel” wordt een “districtenstelsel” ingevoerd zodat ook personen die niet partijgebonden zijn zich kandidaat kunnen stellen voor de Staten

De druk om in het parlement partijbelangen te dienen wordt naar verwachting bij het nieuw ingevoerde “gemengde stelsel” minder (art. 38).

Een onafhankelijke Kiesraad (art. 121 e.v.) garandeert vrije verkiezingen.

a.2. Rechtstreeks gekozen Minister president en Vice Minister president.(Art. 59)

Het huidige systeem waarbij een meerderheid in het parlement de regering vormt, heeft veelal tot gevolg dat partijbelangen en persoonlijke belangen van doorslaggevende betekenis zijn in de formatiebesprekingen. De handhaving van de regeercoalitie gaat later vaak ten koste van behoorlijk bestuur.

Een gekozen minister president vormt zijn regering zodat die verantwoordelijkheid duidelijk gescheiden wordt van de wetgevende en controlerende functie van de volksvertegenwoordiging .

b. Wettelijke voorzieningen

b1. Begrotingstechnisch.

Beperking van de mogelijkheden van de Regering om uitgaven te doen buiten de begroting (art. 83) en om leningen aan te gaan of garanties af te geven. (art. 84).

b2. Ambtelijke waarborgen.

Ambtsdragers zijn strafrechtelijk en civielrechtelijk aansprakelijk voor schade die de staat lijdt door hun handelen of nalaten (art. 31)

Er worden voorwaarden gesteld voor wat betreft de benoeming van ambtenaren. (art. 34)

Werkzaamheden van arbeidscontractanten en anderen uit het vrije beroep worden wat tijdsduur en honorering betreft aan banden gelegd.

c. Het Onafhankelijk Toezicht

Met het Onafhankelijk Toezicht wordt een instituut in het leven geroepen waarin drie organen van de staat zijn verenigd: de Procureur Generaal, de Ombudsman en de Algemene Rekenkamer. Ieder orgaan behoudt zijn bevoegdheden, maar kan krachtens artikel 92 gecoördineerd optreden. Het beschikt daarvoor over een eigen secretariaat.

d. De ontzettingprocedure.

Iedere ambtsdrager kan uit het ambt worden ontzet (art. 31 lid 3). Daaronder vallen ook statenleden, ministers en de Procureur generaal. Artikel 129 beschermt de daar genoemde ambtsdragers tegen strafrechtelijke procedures, maar opent de weg voor schorsing en vervolgens een ontzettingprocedure die een strafvervolgning niet uitsluit.

De procedure die in art. 131 e.v. geregeld wordt moet voorkomen dat van een politiek gemotiveerde “impeachment-procedure” sprake kan zijn.

e. Nietigheid van rechtshandelingen

Wetten in strijd met de Staatsregeling hebben geen rechtsgevolg (Art. 77). Rechtshandelingen in strijd met enig voorschrift in de Staatsregeling, zijn nietig. Daarmee wordt aan de Rechterlijke Macht het recht tot toetsing van de wet aan de Staatsregeling toegekend. Het is voor een bestuurder niet langer mogelijk duidelijke voorschriften van de Staatsregeling te negeren zoals die betrekking hebben op de beginselen van comptabiliteit. Ook derden die met de overheid handelen, zoals bijvoorbeeld consultants, zullen met artikel 77 rekening moeten houden.

3. Natievorming.

Hoewel de hele Staatsregeling doordrongen is van de noodzaak om als natie aan de toekomst te bouwen, zijn er enkele artikelen die in dit opzicht aandacht verdienen:

Artikel 1 stelt vast het grondgebied en bepaalt dat de bodemrijksdommen in dit gebied en in de economische zone eigendom zijn van het land Curaçao. Het land staat op zijn territoire geen militaire basis toe anders dan die van het Koninkrijk der Nederlanden, die met toestemming van het Land op zijn gebied wordt gehandhaafd.

Artikel 2: De nationale taal van het land is het Papiamentu. De toelichting op dit artikel maakt duidelijk dat daarmee aan de discussie over de plaats van het Papiamentu een einde wordt gemaakt.

Artikel 7 voert in het begrip “staatsburger” naast het begrip “ingezetene”. Staatsburgers zijn de Nederlanders die op Curaçao geboren zijn alsmede het wettig gezin waarvan de vader of moeder op Curaçao geboren is. Ingezetenen zijn zij die op het eiland metterwoon gevestigd zijn. Staatsburgers zijn van rechtswege toegelaten en hebben stemrecht. Ingezetenen zijn na tien jaar van rechtswege toegelaten en hebben dan ook stemrecht. De toelichting stelt verder dat met dit artikel ook een juridische basis wordt gegeven aan het begrip “Curaçaoënaar”.

4. Een nieuwe benadering.

Soevereiniteit

“De hoogste politieke macht berust bij het volk en wordt uitgeoefend in overeenstemming met de Staatsregeling” (Art. 31, lid 1).

“De Staten van Curaçao vertegenwoordigen de soevereine wil van het volk” (Art. 31, lid 2).

Met deze twee volzinnen uit het hoofdstuk “De Inrichting van het Bestuur”, neemt het land Curaçao juridisch afscheid van zijn koloniale verleden. Vandaar dat in de artikelen 20 en verder veel aandacht wordt besteed aan de zorgverplichtingen van de Staat, terwijl in de artikelen 24 en verder de burger uitdrukkelijk gewezen wordt op zijn verplichtingen waaronder de verplichting tot medewerking aan de rechtshandhaving (art. 30). Het afscheid van het koloniale verleden houdt immers in dat niet alleen juridisch een periode wordt afgesloten, maar dat naast de rechten vooral ook de verplichtingen eigen worden aan de Staat.

Participatie in bestuur.

Om die eigen verantwoordelijkheid inhoud te geven schept artikel 22 een aantal publiekrechtelijke organisaties, te vergelijken met de huidige Kamer van Koophandel, die het beleid van de overheid mede helpen bepalen. Artikel 22, lid 2, stelt: “Taak en bevoegdheden van deze instituten, alsmede hun interne organisatie en wijze van vertegenwoordigen van de specifieke belangengroepen in de samenleving, worden, zoveel mogelijk gelijklopend, bij de wet geregeld. In alle zaken betreffende wetgeving op haar gebied, zal de betreffende Kamer worden gehoord in het bijzonder ook ten aanzien van de vaststelling van de begroting van Curaçao bij wet.” De instelling van deze organisaties maakt ook de invloed van “lobby’s” op het overheidsbeleid meer transparant.

Openbare Orde en Veiligheid

Ambtenaren van politie.

De Staatsregeling heeft een apart hoofdstuk ingeruimd voor openbare orde en veiligheid. Er wordt een artikel besteed aan het begrip “ambtenaren van politie” (art. 126). Dat is nodig want artikel 125 lid 3 bepaalt dat de taken van politie en van de gevangenebewaarders alleen uitgeoefend kunnen worden door “ambtenaren van politie” die in dienstverband staan met het Land. Het uitbesteden van deze taken door de overheid aan particuliere organisaties wordt hiermee uitgesloten. In dit verband moet ook gezien worden de bepaling in artikel 126, lid 4 dat alleen die ambtenaren en ambtenaren in dienst van het Openbaar Ministerie kunnen worden gemachtigd tot het dragen van een dienstwapen. Dit laat onverlet de mogelijkheid tot het verlenen van vergunning aan particulieren voor het hebben van een wapen.

Vredesrechter, (Art. 127)

De Vredesrechter, “Hues di Pas”, wordt een verlengstuk van de buurtpolitie die veelal in geschillen tracht te bemiddelen maar daarvoor onvoldoende is toegerust. Vooral in civiele geschillen die in geweld dreigen uit te lopen staat de wijkagent vaak machteloos. De betrokkenen bij het geschil kunnen zich vaak niet juridisch doen bijstaan of kennen de weg niet naar het gerecht. De Vredesrechter kan als ordemaatregel voorlopige voorzieningen treffen en de nakoming daarvan afdwingen door zijn beschikking ter hand te stellen aan het Openbaar Ministerie. Die “ neemt de zodanige maatregelen die haar gewenst voorkomen gezien de aard en de ernst van het geschil.” Daarmee wordt aan het O.M. een ruime marge gelaten bij het inschakelen van politie of gerechtsdeurwaarder.

De Kiesraad.

De invoering van een gemengd kiesstelsel voor de verkiezing van volksvertegenwoordigers maakt de instelling van een onafhankelijke Kiesraad wenselijk. Zowel bij het vaststellen van de districten als bij het bemiddelen in geschillen moet de schijn van partijdigheid vermeden worden. De leden van de Kiesraad worden daarom door de Regering benoemd uit een voordracht van de Staten. De voordracht wordt samengesteld uit een aanbevelingslijst die door het Onafhankelijk Toezicht aan de Staten wordt voorgelegd.

Op een gemotiveerd verzoek van het Onafhankelijk Toezicht kan de Kiesraad de uitslag van een verkiezing ongeldig verklaren en nieuwe verkiezingen uitschrijven.

Overgangsregeling

Constitutief referendum (Art. 135)

De aansluiting van oud naar nieuw betreft niet alleen inhoudelijk verschillende systemen, maar is ook naar de geest een wezenlijke overstap. Immers, de gedachte van een soevereine Staat vereist in de nieuwe opzet een volkswetgevende vergadering zelfs indien een dergelijke constitutief referendum niet uitdrukkelijk in de Staatsregeling wordt genoemd. Dat is ook niet nodig; de volkswetgevende vergadering is inherent aan de opvatting over de soevereiniteit van het volk.

Nadat het Bestuurscollege onder het oude regiem zich feitelijk overbodig maakt door het uitschrijven van verkiezingen voor de nieuwe Minister president en de Staten, komen Regering en Staten bij elkaar om de Staatsregeling – zoals door de Eilandsraad van Curaçao aangenomen – te ratificeren en kondigen daarna de volkswetgevende vergadering af die het land Curaçao uitroept op basis van de Staatsregeling, de gekozen Staten en de Minister president.

Wettelijke regelingen

Bestaande wettelijke regelingen blijven van kracht zo lang daarin niet is voorzien. Bij tegenstrijdigheid met de Staatsregeling heeft de Staatsregeling voorrang.

Rechten van natuurlijke personen en rechtspersonen worden geëerbiedigd totdat de overgangsregeling in een blijvende regeling is omgezet.

-----000-----

STAATSREGELING VAN CURAÇAO

Inhoudsopgave

Preambule

Hoofdstuk I :Beginselen van de Staat:

Sectie 1 : Algemene bepalingen

- Artikel
1. Het territorium, de bodemrijksdommen, verbod militaire bases
  2. De nationale taal: het Papiamentu
  3. De rechtsbetrekkingen binnen het Koninkrijk
  4. Erkende wettelijke regelingen van het Land
  5. Beginselen van strafwetgeving
  6. Gelijkheidsbeginsel voor allen die zich in Curaçao bevinden
  7. Beginselen voor toelating en uitzetting
  8. Staatsburgerschap en Burgerrechten
  9. Verbod op uitlevering anders dan krachtens Rijkswet en Verdrag
  10. Nederlanderschap geregeld bij Rijkswet

Sectie 2 : Grondrechten

- Artikel
11. Omvang van de grondrechten
  12. Recht van petitie
  13. Vrijheid van meningsuiting, recht van vereniging en vergadering
  14. Bescherming fysieke integriteit en levenssfeer
  15. Integriteit van woning
  16. Regels betreffende vrijheidsontneming
  17. Berechting en Rechtsbijstand
  18. Onteigening
  19. Uitzonderingstoestand

Sectie 3 : De Zorgverplichting van de Staat

- Artikel
20. Omvang van zorgplicht
  21. Openbaar en bijzonder onderwijs.
  22. Participatie door middel van publiekrechtelijke organisaties.
  - 23 Volksraadpleging.

Sectie 4: De Verplichtingen van de Burger

- Artikel 24. Symbolen van eenheid en nationale waarden eerbiedigen, ontwikkeling bevorderen, verplicht onderwijs;
25. Staatsregeling, wetten en gezagsdragers gehoorzamen;
26. Bijdragen in de kosten van de staat, belastingen voldoen;
27. Sociale verplichtingen nakomen en betrokken zijn in de samenleving;
28. Dienstverlening bij nationale rampen;
29. Beperking militaire – en/of burgerlijke dienstplicht;
30. Verplichting tot medewerking aan rechtshandhaving.

Hoofdstuk II : De Inrichting van het Bestuur

Sectie 1: Algemene Bepalingen

- Artikel 31. De soevereiniteit van het volk
32. Indeling van de staatsmacht
33. De overheidsadministratie
34. Honorering van ambtenaren en arbeidscontractanten

Sectie 2: Bijzondere Bepalingen

- Artikel 35. Codificatie van rechtsregels
36. Openbaarheid van bestuur

Hoofdstuk III : De Staten

Sectie 1: Algemene bepalingen

- Artikel 37. Staten vertegenwoordigen het volk
38. Een en dertig leden gekozen met gemengd kiesstelsel
39. Het actief kiesrecht
40. Het passief kiesrecht
41. Onverenigbare functies met statenlidmaatschap
42. Geen bloedverwantschap tussen statenleden
43. Onderzoek geloofsbrieven
44. Eed of belofte
45. Voorzitter en ondervoorzitter Staten
46. Benoeming griffier en rechtspositieregeling

47. Bezoldiging, pensioen en overige geldelijke voorzieningen van statenleden bij wet met gekwalificeerde meerderheid.

Sectie 1: Bevoegdheden

Artikel 48. Bevoegdheden van de Staten

Sectie 2: Werkwijze

Artikel 49. Zittingsjaar en Opening Zittingsjaar

50. Vergaderingen openbaar

51. Quorum en wijze van besluiten

52. Interpellatierecht

53. Aanwezigheid ministers

54. Enquêterecht

55. Onschendbaarheid

56. Reglement van Orde

57. Internationale vertegenwoordiging

Hoofdstuk IV : De Regering

Sectie 1: Algemene bepalingen

Artikel 58. Samenstelling; verantwoording aan Staten

59. Benoeming Minister-president, vervanger en overige ministers

60. Ontzetting uit ambt

Sectie 2: De Raad van Ministers

Artikel 61. Instelling ministeries bij landsbesluit

62. Vereisten minister en niet verenigbare functies

63. Verbod bloedverwantschap

64. Raad van Ministers

65. Verantwoordelijkheden van ministers

66. Handtekeningen wetgeving

67. Eed of belofte afleggen

68. Bezoldiging ministers en staatssecretarissen

69. Gevolmachtigde minister

70. Verantwoordelijkheden staatssecretarissen

Hoofdstuk V : Wetgeving

Sectie 1. Totstandkoming van wetten

Artikel 71. Vaststelling en van wetten door Regering en Staten

72. Bevoegdheid tot indienen wetsvoorstellen

73. Behandeling Staten

74. Bekrachtiging

75. Afkondiging

76. Landsbesluiten en ministeriele beschikkingen.

77. Nietigheid van wetgeving en rechtshandelingen

Sectie 2. Bijzondere wetten

Artikel 78. Gekwalificeerde meerderheid vereist voor wet ex artikel 52 Statuut

79. Gekwalificeerde meerderheid vereist voor wet ex artikel 38 Statuut

80. Gratie bij Landsbesluit

Hoofdstuk VI : Het Financieel Beheer

Sectie 1. De Begroting

Artikel 81. Vaststelling bij wet. Verantwoording inkomsten en uitgaven.

82. Projectie en overzicht. Recht van Amendement.

83. Verbod uitgaven Regering buiten begroting

84. Beperking bevoegdheid Regering voor lening of garantiestelling

85. Doorwerking lopende begroting bij afwijzing begroting

86. Goedkeuring jaarrekeningen door Algemene Rekenkamer

Sectie 2. De Belastingen

Artikel 87. Systeem der belastingen. Vaststelling voor vijf jaar.

88. Invordering

89. Administratie en invordering door onafhankelijke organen

Sectie 3. De Centrale Bank

Artikel 90. Publiekrechtelijke rechtspersoon voor beheer financieel stelsel

Sectie 4. Staatsdomein

Artikel 91. Beheer van Staatsdomein en domaniale rechten

Hoofdstuk VII : Het Onafhankelijk Toezicht

Sectie 1. Algemene Bepalingen

Artikel 92. Samenstelling. Intern Reglement

93. Eigen Begroting

94. Het Secretariaat

Sectie 2. De Procureur Generaal

Artikel 95. Functieomschrijving

96. Wijze van benoeming. Rechtspositie. Advocaat-generaal.

97. Vereisten voor benoeming

98. Recht van initiatief voor specifieke voorstellen van wet

Sectie 3. Het Openbaar Ministerie

Artikel 99. Opsporingsapparaat nader geregeld bij wet.

100. Bevoegdheden Openbaar Ministerie

Sectie 4. De Algemene Rekenkamer

Artikel 101. Functieomschrijving

102. Samenstelling en benoeming van de leden.

103. Organisatie en rechtspositie leden

104. Onverenigbare functies

Sectie 5. De Ombudsman

Artikel 105. Functiebeschrijving en plaats in Onafhankelijk Toezicht

106. Wijze van benoeming. Regeling rechtspositie bij wet.

Hoofdstuk VIII : De Rechterlijke Macht

Sectie 1. Algemene Bepalingen

Artikel 107. Rechtspraak in naam van de Koning

108. Rechterlijke macht bij Hof Van Justitie. Inmenging verboden.

109. Bevoegdheid in berechting van geschillen

110. Strafrechtspraak

111. Hof van Justitie kan strafrechtelijk onderzoek bevelen

112. Rechtspraak in twee instanties. Cassatie waar mogelijk.

- 113. Terechzittingen openbaar. Vonnissen gemotiveerd.
- 114. Executie van vonnissen van Gerecht Aruba, Bonaire en St Maarten.

Sectie 2. Het Hof van Justitie

Artikel 115. Functie en bevoegdheid krachtens artikel 3 Staatsregeling

- 116. Benoeming leden door Koning voor het leven. Selectieregeling
- 117. Benoeming plaatsvervangende leden
- 118. Rechtspositieregeling bij wet

Sectie 3. Het Gerecht in Eerste Aanleg

Artikel 119. Gerecht in Eerste Aanleg. Verdeling werkzaamheden

- 120. Uitwerking rechterlijke organisatie en griffie bij wet

Hoofdstuk IX : De Kiesraad

Sectie 1. Bevoegdheid en Taken

Artikel 121. Bevoegdheden

- 122. Inrichting kiezersregister en stembureaus, kandidaatstelling, financiering verkiezingscampagne, vaststelling uitslag verkiezing.

Sectie 2. Samenstelling en Benoeming

Artikel 123. Benoeming op voordracht Onafhankelijk Toezicht

- 124. Rechtspositieregeling bij wet.

Hoofdstuk X : Openbare Orde en Veiligheid

Sectie 1. Politie en Gevangeniswezen

Artikel 125. Verantwoordelijkheid bij Minister van Justitie

- 126. Wie zijn Ambtenaren van Politie. Beperking inzet tot Curaçao.

Sectie 2. Vredesrechter

Artikel 127. Benoeming en taak Vredesrechter. Voorlopige voorzieningen

Sectie 3. Brandweer en Rampenbestrijding

Artikel 128. Regering roept noodzakelijke organen in het leven

Hoofdstuk XI : Ontzetting uit het Ambt

Sectie 1. Algemene Bepalingen

Artikel 129. Immuniteit ambtsdragers uit Staatsregeling

130. Iedere ambtsdrager kan uit ambt worden onzet

Sectie 2. Procedure

Artikel 131. Schorsing indien gegronde vermoedens van strafbaar feit

132. Hoger beroep bij Staten.

Sectie 3. Bijzondere Regels

Artikel 133, Ontzetting Minister-president, Procureur -generaal

Hoofdstuk XII : Herziening van de Staatsregeling

Artikel 134. Herziening met tweederde meerderheid na referendum

Hoofdstuk XIII : Overgangsregeling

Artikel 135. Referendum voor goedkeuring Staatsregeling. Na goedkeuring uitschrijving voor verkiezing Staten en Minister-president

136. Staten en Regering in vergadering bijeen kondigen datum af voor volkswetgevende vergadering waarmee het Land Curaçao wordt geconstitueerd.

STAATSREGELING VAN CURAÇAO

Preambule

Met deze Staatsregeling voor het land Curaçao, wil de bevolking die zich daarover uitgesproken heeft, de grondslag leggen voor de ordening van een rechtstaat waarin het individu zich volledig ontwikkelen kan binnen een samenleving gebaseerd op eerbied voor God, op saamhorigheid, op onderlinge solidariteit, en op de bescherming die de staat biedt. Het land Curaçao houdt vast aan het zelfbeschikkingsrecht dat de bevolking in staat stelt zelf zijn politieke, economische, sociale en culturele toekomst te bepalen.

Beginselen van de Staat

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

1. Het land Curaçao omvat de eilanden Curaçao en Klein Curaçao, alsmede de territoriale wateren.
2. De bodemrijksdommen binnen dit gebied en binnen de exclusieve economische zone zijn eigendom van het land.
3. Het land staat op zijn territoir geen militaire basis of installatie toe anders dan die van het Koninkrijk der Nederlanden, die met toestemming van het land Curaçao op zijn grondgebied zijn ingericht.

Lid 1:

De grenzen van het grondgebied van Curaçao, inclusief territoriale wateren, vallen deels samen met de grenzen tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bolivariaanse Republiek Venezuela, zoals vastgelegd in het verdrag van 31 maart 1978.

De grenzen tussen Curaçao en Aruba en Curaçao en Bonaire zijn vastgelegd in de Rijkswet dd.....

Lid3:

De Marinebasis Parera en de Marine Luchtvaartdienst te Hato werden gevestigd en worden gehandhaafd in het kader van de regelingen in het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden. Curaçao heeft geen belang bij meerdere of andere bases. In het kader van de samenwerking bij het bestrijden van drugshandel en mensensmokkel is het mogelijk afspraken te maken over het gebruik van de faciliteiten die het land heeft.

Artikel 2

De nationale taal van het land Curaçao is het Papiamentu.

Met de vaststelling van het Papiamentu als nationale taal en daarmee als officiële voertaal, wordt een einde gemaakt aan de discussie over de plaats van het Papiamentu. Naast het Nederlands zal ook het Engels als officiële taal worden toegelaten, met de verwachting dat deze wereldtaal het Nederlands uiteindelijk zal verdringen. Het Spaans heeft in de geschiedenis van de Nederlandse Antillen nimmer een officiële status gehad, maar behoudt een belangrijke plaats vanwege de nabijheid van het Latijns-Amerikaans taalgebied.

Artikel 3

De onderlinge betrekkingen tussen het land Curaçao, het Koninkrijk der Nederlanden en de overige landen van het Koninkrijk berusten op de beginselen en regels als vastgelegd in het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, de Rijkswetten en de onderlinge regelingen tussen de landen van het Koninkrijk die door de Staten met inachtneming van deze Staatsregeling zijn goedgekeurd.

De samenwerkingsregelingen tussen de landen zullen onder meer moeten omvatten:

- het vrije verkeer van personen tussen de landen, waaronder niet begrepen de vrije vestiging in die landen;*
- een Raad voor de Rechtspleging op Aruba, Curaçao en Bonaire, met de mogelijkheid van uitwisseling van Rechters ter versterking van het Hof van Justitie in elk van deze landen;*
- een gemeenschappelijke databank en informatiedienst voor de bestrijding van misdrijven en internationale criminele organisaties*

Artikel 4

De ordening bij wet van het land Curaçao, is uitsluitend gebaseerd op:

1. het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden en de regelingen die daaruit voortvloeien ingevolge artikel 14;
2. de verdragen met andere landen en volkenrechtelijke organisaties die door de Staten van Curaçao zijn geratificeerd en de regelingen die daaruit voortvloeien;
3. de Staatsregeling;
4. de wetten die door de Staten met inachtneming van de Staatsregeling zijn vastgesteld;
5. de landsbesluiten houdende algemene maatregelen die zijn uitgevaardigd met inachtneming van de Staatsregeling
6. de ministeriele beschikkingen met algemene werking, door een of meer ministers binnen de grenzen zijner of hunner bevoegdheid uitgevaardigd.

Artikel 5

1. Geen feit is strafbaar dan uit kracht van een daaraan voorafgegane wettelijke bepaling.
2. Wettelijke bepalingen verbinden alleen voor de toekomst en hebben geen terugwerkende kracht.
3. Niemand mag worden onderworpen aan folteringen, vernederende - of onmenselijke behandeling of straf.
4. De doodstraf kan niet worden opgelegd.

Artikel 6

1. Allen die zich in Curaçao bevinden worden in gelijke gevallen gelijk behandeld, ongeacht ras, godsdienst, levensovertuiging, afkomst of geslacht.
Discriminatie op welke grond ook is in strijd met de Staatsregeling.
2. Allen die zich in Curaçao bevinden hebben gelijke aanspraak op bescherming van persoon en goederen en eerbiediging van hun burgerlijke rechten.

Artikel 7

1. Staatsburgers van Curaçao zijn die Nederlanders die in Curaçao geboren zijn. Zij zijn van rechtswege toegelaten. Eveneens zijn als staatsburgers van rechtswege toegelaten, het wettig gezin waarvan de vader of moeder van Nederlandse nationaliteit op Curaçao geboren is.
2. Ingezetenen zijn zij die metterwoon in Curaçao gevestigd zijn en in het bevolkingsregister zijn ingeschreven. Indien zij geen staatsburger zijn, worden zij na tien jaar onafgebroken verblijf in Curaçao van rechtswege toegelaten
3. De voorwaarden voor de toelating en uitzetting van degenen die niet van rechtswege zijn toegelaten worden bij wet vastgesteld. De wet stelt regels voor de toelating van rechtswege van bijzondere functionarissen en consulaire ambtenaren.

Lid 1:

Het begrip "staatsburger" wordt ingevoerd om de kwalificatie "Curaçaoënaar" of "Curaçaoose" een juridische ondergrond te geven. Met het gebruik van de uitdrukking "het wettig gezin" wordt de discussie over wettige- en onwettige kinderen teruggebracht tot degenen die in gezinsverband met de "Curaçaoose" moeder of vader leven of zijn grootgebracht. Dat omvat zowel de wettige als de onwettige kinderen en eventuele wettige adoptiekinderen.

Artikel 8

1. Alle ingezetenen die van rechtswege zijn toegelaten zijn op gelijke voet in openbare dienst benoembaar en zijn gerechtigd de leden te verkiezen van algemeen vertegenwoordigende organen en te worden verkozen tot lid van deze organen, met inachtneming van de wettelijke voorschriften dienaangaande. Om verkiesbaar te zijn tot minister-president moet men echter staatsburger en ingezetene zijn.
2. Staatsburgers en ingezetenen van Curaçao die de Nederlandse nationaliteit hebben en die van rechtswege zijn toegelaten worden niet uitgeleverd dan krachtens verdrag en met inachtneming van de wettelijke regels dienaangaande. Vooruitlopende op een rechterlijke uitspraak betreffende de uitlevering worden zij niet van hun vrijheid beroofd.

Lid 1:

Ingezetenen die van rechtswege zijn toegelaten zijn in alle openbare functies benoembaar en/of verkiesbaar zonder onderscheid naar ras, godsdienst of nationaliteit. Alles onverminderd de eisen die aan de functie gesteld worden Voor het ambt van minister-president wordt bovendien vereist dat de kandidaat staatsburger is.

Lid 2:

Ingezetenen die van rechtswege zijn toegelaten genieten bescherming van de Staat wanneer een vreemde mogendheid hun uitlevering verzoekt. Zij kunnen in het volle bezit van hun rechten het verzoek tot uitlevering aanvechten.

Artikel 9

Uitlevering van vreemdelingen geschiedt niet dan krachtens verdrag, waarbij de regelen in acht worden genomen welke daartoe bij Rijkswet worden vastgesteld.

Artikel 10

Het Nederlanderschap en de verkrijging van de Nederlandse nationaliteit worden geregeld bij Rijkswet.

Grondrechten

Artikel 11

1. De Staat ziet er op toe dat binnen zijn grondgebied de fundamentele rechten en vrijheden van de mens, zoals vastgelegd en uitgewerkt in internationale verdragen en in deze Staatsregeling, worden eerbiedigd.
2. Deze rechten en vrijheden kunnen gebonden worden aan wettelijke regels die de openbare orde en goede zeden beschermen zo lang daarmee niet het recht zelve wordt aangetast.

Artikel 12

Eenieder heeft het recht zich schriftelijk of mondeling te richten tot enig en ieder orgaan van de Staat dat bevoegd is hem of haar in een specifieke aangelegenheid bij te staan. Dat orgaan heeft de plicht hem of haar op behoorlijke en adekwate wijze te woord te staan en zo mogelijk te helpen.

Dit recht van petitie wordt nader uitgewerkt in een Wet Algemeen Bestuur, die ten doel heeft de dienstverlenende taak van de overheid te benadrukken en inhoud te geven. In dit verband past ook de verplichting van de overheid tot openheid en transparantie in haar relatie met het publiek.

Artikel 13

1. Niemand heeft voorafgaand verlof nodig om zijn gedachten of gevoelens te openbaren en publiekelijk bekend te maken al of niet met gebruikmaking van communicatiemiddelen, behoudens de verantwoordelijkheid van eenieder volgens de wet.
2. Het voorgaande lid is niet van toepassing op handelsreclame.
3. Voor het uitzenden via de ether kan een vergunning worden vereist.
4. Het recht van vereniging, vergadering en betoging wordt eerbiedigd.
5. De wet kan regels stellen ter bescherming van minderjarigen en van anderen die wegens hun lichamelijke - of geestelijke gesteldheid, bescherming behoeven.

Lid 5:

De bepaling van lid 5 moet gezien worden als een nadere uitwerking van het voorbehoud in artikel 11 lid 2 ten aanzien van regels die de openbare orde en goede zeden betreffen.

Artikel 14

1. Eenieder heeft recht op bescherming van zijn of haar fysieke gesteldheid en de integriteit van zijn of haar lichaam.
2. Bij de wet worden regels vastgesteld ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer van eenieder in het bijzonder voor wat betreft de vertrouwelijke behandeling van persoonsgegevens.
3. Eenieder heeft recht op inzage en kennisneming van gegevens over zijn of haar persoon en van het gebruik dat daarvan wordt gemaakt.
Hij of zij mag eisen dat gegevens worden verbeterd of uitgewist indien deze onjuist zijn of inbreuk maken op zijn of haar rechten.
4. Het briefgeheim en het telefoon- en telegraafgeheim is onschendbaar.

Op last van de rechter of met diens schriftelijke machtiging, kunnen in bijzondere gevallen als bij de wet vastgesteld, de door de rechter aangewezen persoon en autoriteit, het telefoon- en telegraafgeheim of het briefgeheim schenden. Van de schending wordt proces-verbaal opgemaakt door de betreffende autoriteit.

Lid 1:

Hieronder valt ook de bescherming tegen gedwongen medische behandeling of verplichte medewerking aan celafname. Het raakt niet de eis tot medische keuring die voor bepaalde beroepsgroepen van belang kan zijn.

Artikel 15

- . 1. Het binnentreden van een woning zonder toestemming van de bewoner is alleen geoorloofd met een bijzondere schriftelijke machtiging van de bevoegde rechter, in de gevallen zoals in de wet vastgelegd, door hen die daartoe bijzonderlijk door de wet zijn aangewezen. Aan de bewoner wordt onmiddellijk een afschrift van de machtiging verstrekt.
2. Voor het binnentreden van een woning overeenkomstig het eerste lid, zijn voorafgaande legitimatie en mededeling van het doel van binnentreden vereist. Aan de bewoner wordt binnen 2x24 uur proces-verbaal van het binnentreden verstrekt

Artikel 16

1. Buiten de gevallen bij of krachtens de wet bepaald mag niemand zijn vrijheid worden ontnomen.
2. Hij aan wie anders dan op rechterlijk bevel zijn vrijheid is ontnomen, kan aan de rechter zijn invrijheidstelling verzoeken. Hij wordt in dat geval door de rechter gehoord binnen een bij de wet te bepalen termijn.
De rechter gelast de onmiddellijke invrijheidstelling indien hij de vrijheidsontneming onrechtmatig, of bij belangenafweging ongewenst, oordeelt.
3. De berechting van hem wie het oog daarop zijn vrijheid is ontnomen vindt binnen een redelijke termijn plaats.

4. Hij aan wie rechtmatig zijn vrijheid is ontnomen, kan bij rechterlijk bevel in de uitoefening van zijn grondrechten worden beperkt voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt

Artikel 17

1. Niemand kan tegen zijn wil worden afgehouden van de rechter die hem bij de wet is aangewezen.
2. Ieder kan zich in rechte en in administratief beroep doen bijstaan.
3. Bij de wet worden regels vastgesteld voor het verlenen van rechtsbijstand aan financieel minder draagkrachtigen.

Artikel 18

1. Eenieder heeft recht op het ongestoord genot van zijn eigendom, behoudens de beperkingen die de wet stelt.
2. Onteigening kan alleen geschieden in het algemeen belang en tegen vooraf verzekerde schadeloosstelling, een en ander bij of krachtens de wet te stellen voorschriften.
2. De schadeloosstelling behoeft niet vooraf verzekerd te zijn wanneer in geval van nood onverwijld onteigening geboden is.
3. In de gevallen bij of krachtens de wet bepaald bestaat recht op schadeloosstelling of tegemoetkoming in de schade ook indien in het algemeen belang eigendom door het bevoegd gezag wordt vernietigd of onbruikbaar wordt gemaakt of de uitoefening van het eigendomsrecht anderszins wordt beperkt.

Artikel 19

1. De wet bepaalt onder welke omstandigheden de Regering bij landsbesluit de uitzonderingstoestand kan afkondigen ter handhaving van de in- of uitwendige veiligheid. Het landsbesluit bepaalt de gevolgen en de duur daarvan.
2. Het Landsbesluit vervalt indien dit niet binnen drie dagen na afkondiging ,door de Staten bij wet is bekrachtigd.

De zorgverplichting van de Staat

Artikel 20

1. Behalve het toezicht op de eerbiediging van de fundamentele rechten en vrijheden van de mens binnen zijn grondgebied, behoort onder meer ook tot de verantwoordelijkheid en de voortdurende zorg van de Staat:
  - de bescherming van het gezin als het natuurlijk verband voor de ontwikkeling van het kind;
  - de bescherming van hulpbehoevenden en economisch zwakkeren;
  - de bevordering van een zodanige economische ontwikkeling dat er voldoende werkgelegenheid wordt gecreëerd om ook op lange termijn te verzekeren dat iedere arbeider op waardige wijze in zijn of haar levensonderhoud en dat van zijn of haar gezin kan voorzien;
  - het in stand houden van voorzieningen voor de noodzakelijke levensbehoeften van de bevolking;
  - het creëren van voldoende mogelijkheden voor adequaat onderwijs, sport en ontspanning zodat het kind zich volwaardig kan ontwikkelen;
  - het treffen van voorzieningen die een optimale gezondheidszorg voor de gehele bevolking kunnen garanderen;
  - de bescherming van het leefmilieu en het scheppen van woongelegenheden;
  - de veiligheid en rechtzekerheid voor ingezetenen en niet-ingezetenen;
  - het scheppen van adequate gelegenheden voor maatschappelijke en culturele ontplooiing en voor vrijetijdsbesteding;
  - de bescherming van het cultureel erfgoed en de bevordering van het eigene;
  - het in stand houden en toegankelijk houden van de nationale parken, de binnenbaaien en de stranden van de zee.
2. De Staat kwijt zich van haar zorgverplichting onder meer door te voorzien in de noodzakelijke wetgeving, het genereren van de geldmiddelen en door de steun en participatie vanuit de samenleving te bevorderen.
3. Deze zorg en verantwoordelijkheid kan niet worden overgedragen aan andere landen,

organisaties of instanties indien als gevolg daarvan het effectieve toezicht van de Staat feitelijk en/of juridisch niet mogelijk is. Iedere overdracht of handeling in strijd met deze bepaling is nietig.

Met de opsomming van een groot aantal zorggebieden van de overheid wil de Staatsregeling wellicht ten overvloede wijzen op hetgeen de samenleving van haar bestuurders verwacht. Bescherming van de economisch zwakkeren houdt bijvoorbeeld ook in dat de consument tegen uitbuiting wordt beschermd en dat van de overheid verwacht wordt dat zij de burger beschermt tegen wanprestatie van utiliteitsbedrijven wier monopoliepositie veelal door de overheid wordt beschermd.

Lid 3:

Deze bepaling in de Staatsregeling wil met name voorkomen dat de overheid delen van het publieke domein aan militaire en/of politionele instanties in gebruik geeft onder voorwaarden die het feitelijke toezicht uitsluiten of illusoir maken. Maar ook ondernemers in de privé sector dienen hun projecten zodanig in te richten dat het toezicht van de overheid krachtens de strekking van dit artikel, niet gehinderd wordt of feitelijk onmogelijk wordt gemaakt.

Artikel 21

1. Het geven van onderwijs is vrij, behoudens het toezicht van de overheid die bij de wet regels kan stellen voor wat betreft de eisen van bekwaamheid en zedelijkheid voor hen die onderwijs geven.
2. Het openbaar algemeen vormend onderwijs is gratis en wordt, met eerbiediging van ieders godsdienst of levensovertuiging, bij de wet geregeld.
3. Het bijzonder onderwijs dat aan de door de wet te stellen voorwaarden voldoet, wordt naar dezelfde maatstaf als het openbaar onderwijs door de Staat bekostigd.

Openbaar en bijzonder onderwijs zijn gelijkgesteld en worden door de Staat bekostigd indien en voor zover het onderwijs voldoet aan de regels die de wet op het Openbaar en Bijzonder onderwijs stelt. Het onderwijs moet onder meer bijdragen aan de natievorming wil het door de staat gefinancierd worden.

Artikel 22

1. Ter bevordering van de participatie vanuit de samenleving in de besluitvorming aangaande de zorggebieden van de Staat, worden de navolgende publiekrechtelijke organisaties in het leven geroepen die ieder op haar gebied de Staat gevraagd of ongevraagd van advies kunnen dienen:
  - de Kamer voor Koophandel en Industrie;
  - de Kamer voor Arbeid en Ambachtelijke beroepen;
  - de Kamer voor Onderwijs, Sport en Cultuur;
  - de Kamer voor Medische- en Gezondheidszorg;
  - de Kamer voor Ruimtelijke Ordening en Milieu;
2. Taak en bevoegdheden van deze instituten, alsmede hun interne organisatie en wijze van vertegenwoordigen van de specifieke belangengroepen in de samenleving, worden, zoveel mogelijk gelijklopend, bij de wet geregeld.

In alle zaken betreffende wetgeving op haar gebied, zal de betreffende Kamer worden gehoord in het bijzonder ook ten aanzien van de vaststelling van de begroting van Curaçao bij wet.

Met dit artikel beoogt de Staatsregeling belangrijke groeperingen in de gemeenschap te doen deelnemen in de besluitvorming en de uitvoering van wetgeving waar het hen aangaat. De institutionalisering van deze groepen geeft aan het overleg een dwingend karakter en voorziet de overheid van een gesprekspartner waaraan zij refereren kan.

Men kan zich voorstellen dat ook andere groepen in aanmerking komen voor institutionalisering. Gedacht wordt bijvoorbeeld aan een "Kamer voor Media en Publiciteit" en een "Kamer voor Toerisme en Horeca". Niets weerhoudt de overheid ervan ook andere groepen te institutionaliseren indien daaraan behoefte bestaat. Om te voorkomen dat teveel geïnstitutionaliseerde groepen het overzicht van hun functioneren moeilijk maakt, lijkt het wenselijk af te wachten hoe de voorgestelde participatie zich in de praktijk ontwikkelt.

Artikel 23

1. Bij landsbesluit houdende algemene maatregelen kan een volksraadpleging worden gelast betreffende een of meer onderwerpen of maatregelen die het belang van de Staat aangaan of die zodanig ingrijpende gevolgen hebben voor de samenleving dat een breed draagvlak wenselijk is voor de te nemen beslissing of het te volgen beleid. De Regering wijst de middelen aan op de begroting waaruit

- het referendum wordt bekostigd.
2. Een volksraadpleging zal worden gehouden indien tenminste twintig procent van het aantal kiezers dat bij de laatstgehouden verkiezing gerechtigd was zijn stem uit te stem uit brengen zulks schriftelijk verzoekt onder opgave van de vraag of de vragen die onderwerp zullen zijn van de raadpleging.
  3. Bij wet worden regels vastgesteld ter uitwerking van dit recht op referendum.

De verplichtingen van de burger

Artikel 24

1. Iedere ingezetene van Curaçao heeft de plicht de symbolen van eenheid van de Staat, zoals het Papiamentu, de vlag en het volkslied, en de culturele waarden van het land, te eerbiedigen en te beschermen. Dit geldt ook voor de nationale parken, de stranden en de monumenten die het erfgoed zijn van het land Curaçao.
2. Iedere ingezetene van Curaçao heeft de plicht de economische en sociale vooruitgang van het land te bevorderen en is gehouden zich niet te onttrekken aan het wettelijk voorgeschreven onderwijs.

Lid 1:

Zoals ook in de Aanbiedingsbrief wordt benadrukt, is de Staatsregeling behalve een staatsrechtelijk werkstuk ook een instrument van ordening en opvoedkundige instructie. De bereidheid van de burger om zich vrijwillig te onderwerpen aan rechtsregels die de samenleving ordenen, veronderstelt immers ook een gemeenschappelijke band. Al hetgeen deze eenheid symboliseert en kan bevorderen dient te worden beschermd.

Lid 2:

Datgene wat bindt behoort niet alleen te blijken uit de symbolen van eenheid, maar dient ook tot uitdrukking te komen in het gezamenlijk en solidair streven naar welvaart en een optimale spreiding daarvan. Die inspanning geldt ook voor degenen die moeten worden opgeleid voor hun plaats in de samenleving. Het verschijnsel van "drop-outs" moet worden bestreden.

Artikel 25

Iedere ingezetene heeft de plicht de Staatsregeling en de wetten van het land te gehoorzamen en de gezagsdragers die het land Curaçao vertegenwoordigen te respecteren.

Artikel 26

Iedere ingezetene heeft de plicht bij te dragen in de kosten van de Staat door de belastingen, heffingen en retributies te betalen zoals bij de wet vastgesteld.

Artikel 27

Iedere ingezetene dient zijn sociale verplichtingen zowel tegenover de Staat als tegenover de samenleving en tegenover zijn naaste na te komen en betrokken te zijn bij de bescherming van de fundamentele rechten en vrijheden als basis voor een democratische samenleving en rechtstaat.

Artikel 28

Iedere ingezetene heeft de plicht naar beste vermogen zijn of haar diensten te verlenen bij nationale rampen of dreigende rampen en de instructies te volgen van die organen die daarvoor aangewezen zijn.

Artikel 29

1. Een wetsvoorstel tot het instellen van een krijgsmacht of tot invoering van militaire dienstplicht kan slechts worden aangenomen met twee derden van de uitgebrachte stemmen.
2. Burgerdienstplicht kan voor ten hoogste zes maanden bij wet worden ingesteld ingeval van buitengewone omstandigheden

Artikel 30

Iedere ingezetene dient in beginsel mee te werken aan de rechtshandhaving en indien daartoe opgeroepen als getuige te verschijnen en naar waarheid te verklaren zo dat recht kan worden gesproken. De wet kan uitzonderingen toelaten.

Het streven naar orde en vrede in een samenleving is slechts mogelijk op basis van rechtvaardigheid en het vertrouwen dat de rechtsbedeling zodanig functioneert dat recht wordt gedaan. De norm voor datgene wat behoort en wat juist is tegenover de medemens en de gemeenschap moet als vanzelfsprekend worden ervaren. Vandaar dat in de Staatsregeling wordt

*gewezen op de noodzakelijke betrokkenheid van eenieder bij de rechtshandhaving en de plicht daaraan mee te werken.
Uitzonderingen kunnen worden gemaakt waar andere rechten van de burger in gedrang kunnen komen, zoals bijvoorbeeld het zwijgrecht van een verdachte of het verschoningsrecht van een getuige in bepaalde gevallen.*

De Inrichting van het Bestuur

HOOFDSTUK II

Algemene Bepalingen

Artikel 31

1. De hoogste politieke macht berust bij het volk en wordt uitgeoefend in overeenstemming met de Staatsregeling.
2. De Staten van Curaçao vertegenwoordigen de soevereine wil van het volk.
3. Iedere ambtsdrager kan uit zijn ambt worden ontzet op de gronden en op de wijze die in de Staatsregeling zijn vastgelegd.
4. Bestuurders van overheidsorganen en ambtenaren in dienst van de overheid zijn verplicht naar waarheid, volledig en zonder voorbehoud, aan de Staten alle informatie te verschaffen waarom zij vragen.
5. De verantwoordingsplicht van bestuurders ten opzichte van het volk en de controle op het overheidshandelen door de organen van de Staat die daartoe zijn ingesteld, dienen een behoorlijk bestuur te waarborgen.
6. Onafhankelijke bestuursorganen, openbare rechtspersonen, rechtspersonen en andere instituten die met een overheidstaak zijn of worden belast, zijn verantwoording verschuldigd aan de Staten.
7. De individuele burger heeft recht op informatie betreffende het overheidshandelen en in het bijzonder over alle verplichtingen die de Staat aangaat of rechten die de Staat verkrijgt, zowel nationaal als internationaal, zulks met inachtneming van de wettelijke regels die de openbaarheid en inzichtelijkheid van het bestuur garanderen.
8. Politieke ambtsdragers zijn burgerrechtelijk en strafrechtelijk aansprakelijk voor hun handelen en nalaten indien daaruit schade ontstaat voor de staat.
9. De Staat is verantwoordelijk voor de schade die de individuele burger lijdt of mocht

lijden door het handelen van de overheid indien de schade niet die burger valt toe te rekenen.

Lid 1:

Met lid 1 wordt vastgelegd de soevereiniteit van het volk waaraan de wetgever zijn legitimiteit ontleent. Democratie is de basis voor acceptatie van het gezag van wettelijke regels. De Staatsregeling legt vast de macht die aan de Staat wordt toegekend en de wijze waarop deze mag worden uitgeoefend.

lid2:

De Staten zijn het hoogste orgaan van de Staat en ontlene hun macht aan hun vertegenwoordigingsbevoegdheid van het volk.

Lid 3:

Uit het systeem van de Staatsregeling volgt dat iedere ambtsdrager die zijn macht aan de Staatsregeling ontleent, diens ambt ontnomen kan worden; in laatste ressort door de Staten die de macht van het volk vertegenwoordigen, ook al is er sprake van een scheiding van machten.

lid 4:

De organen van de Staat die daartoe zijn ingesteld dienen een behoorlijk bestuur te waarborgen. De verantwoordingsplicht van bestuurders is daarvoor een vereiste. De Staatsregeling sluit impliciet uit dat een waarborgfunctie voor behoorlijk bestuur wordt opgedragen aan andere organen of instituten dan die van het land Curaçao.

lid 6:

De individuele burger heeft in beginsel recht op alle informatie waarover de Staat beschikt. De wet regelt nader de openbaarheid van bestuur en die beperkingen die mogelijk moeten zijn waar duidelijk het belang van het Land dat vereist. Het kan niet aan individuele bestuurders worden overgelaten te beslissen wat niet aan de openbaarheid mag worden vrijgegeven. Statenleden hebben recht op alle informatie, zonder enige voorbehoud. De informatie kan onder geheimhoudingsplicht worden verstrekt. De Staten kunnen de geheimhoudingsplicht te allen tijde opheffen.

Artikel 32

De macht van de Staat wordt als volgt ingedeeld:

- de wetgevende macht berust bij de Staten;
- de uitvoerende macht berust bij de Regering;
- het Onafhankelijk Toezicht berust bij de Procureur Generaal, de Algemene Rekenkamer en de Ombudsman;
- de rechtsprekende macht berust bij het Gemeenschappelijke Hof van Justitie.
- de organisatie van vrije en geheime verkiezingen berust bij de Kiesraad.

Artikel 33

1. Het ambtelijk apparaat staat ten dienste aan de burger en beantwoordt aan de beginselen van de rechtstaat en van de geschreven en ongeschreven regels van behoorlijk bestuur.
2. De wijze van benoeming, eisen voor bevordering, schorsing en ontslag van ambtenaren en al hetgeen verder hun rechtspositie betreft, wordt bij de wet geregeld.

Artikel 34

1. Een ambtenaar kan niet benoemd worden in enige functie van de overheid, noch kan een arbeidscontractant naar burgerlijk recht in dienst worden genomen, indien daarvoor niet de gelden op de begroting zijn goedgekeurd en een bij de wet in te stellen ambtelijk overlegorgaan heeft vastgesteld dat de betreffende ambtenaar of arbeidscontractant voldoet aan de eisen voor die functie.
2. Arbeidscontractanten en zij die aangenomen worden voor het verrichten van enkele diensten, worden gehonoreerd overeenkomstig de salarisschaal voor ambtenaren, in redelijkheid rekening houdende met bijzondere omstandigheden.
3. Voor het werk dat verricht wordt door consultants en andere vrije beroepen die enkele diensten verrichten, dient een openbare inschrijving plaats te vinden indien de duur van de voorgenomen werkzaamheden in totaal meer dan een jaar kan belopen. Dit lijdt uitzondering indien het specialistische vakkennis betreft die niet eenvoudig voorhanden is.

Dit artikel beoogt een einde te maken aan onverantwoorde politieke benoemingen; géén benoeming indien op de begroting geen gelden zijn gevoteerd; géén benoeming indien de betrokkene niet kwalificeert. Een arbeidscontractant mag meer verdienen dan een ambtenaar in dezelfde functie indien er bijvoorbeeld rekening mee gehouden wordt dat hij niet in aanmerking komt voor andere voordelen waarvan de ambtenaar geniet zoals pensioen- en ziektekostenverzekering. Accountants, advocaten, consultants en anderen in het vrije beroep kunnen voor lange termijn worden geëngageerd indien zij daarvoor in aanmerking komen nadat voor de uit te voeren werkzaamheden een inschrijving werd gehouden en de betrokkene aan de voorwaarden voldoet.

Bijzondere Bepalingen

Artikel 35

1. De wet regelt het burgerlijk recht, het strafrecht, het burgerlijk procesrecht, het strafprocesrecht, in algemene wetboeken, behoudens de bevoegdheid tot regeling van bepaalde onderwerpen in afzonderlijke wetten.
2. De wet stelt algemene regels van bestuursrecht vast en streeft naar systematische codificatie van alle wetgeving

Artikel 36

De overheid betracht bij de uitvoering van haar taak openbaarheid voor zover dit niet strijdig is te achten met het belang van het Land en voor zover gerechtvaardigde belangen van derden daardoor niet onevenredig worden benadeeld. De wet stelt nadere regels vast dienaangaande.

Tegenover het recht op informatie van de individuele burger staat de plicht van de overheid informatie te verschaffen. Het voorbehoud bij artikel 31 lid 6, geldt ook hier.

De Staten

HOOFDSTUK III

Algemene bepalingen

Artikel 37

De Staten vertegenwoordigen het gehele Curaçaose volk.

Artikel 38

1. De Staten bestaan uit eenendertig leden:
  - eenentwintigleden worden gekozen op grondslag van evenredige vertegenwoordiging;
  - tien leden worden met relatieve meerderheid gekozen op basis van een enkelvoudig districtenstelsel door de districten die door de Kiesraad bij wet zijn vastgesteld.
  - een kandidaat voor een district kan zich niet gelijktijdig verkiesbaar stellen in een ander district.

2. Het kiesreglement voor Statenleden wordt bij de wet vastgesteld.

Waar aan de Staten in de nieuwe Staatsregeling een grotere rol en meer macht wordt toebedeeld, dient de samenstelling van dit wetgevend college een goede weergave te zijn van de samenleving die het vertegenwoordigt. De voormalige Eilandsraad van het Eilandgebied Curaçao toont een volksvertegenwoordiging uitsluitend gebaseerd op een partijstelsel. Een dergelijk stelsel wordt in deze Staatsregeling gehandhaafd evenals het aantal leden – 21 – dat zo gekozen wordt.

Het land Curaçao wordt daarnaast verdeeld in tien districten die in aantal inwoners en samenstelling een zo breed mogelijke weerspiegeling zou moeten geven van de samenleving. Ieder district kiest op basis van een eenvoudige meerderheid de kandidaat die het district in de Staten zal vertegenwoordigen. Participatie ook van kandidaten die niet partijgebonden zijn of willen zijn wordt daardoor mogelijk hetgeen een versterking van de democratie zal betekenen. Daarnaast wordt de druk op statenleden om de partijbelangen te dienen minder; het verschijnsel van gekozen onafhankelijke leden verzwakt immers de partijdiscipline en het gevaar voor collusie en corruptie binnen het hoogste college van Staat.

Artikel 39

- 1 De leden van de Staten worden voor de duur van vier jaar rechtstreeks gekozen door ingezetenen van Curaçao die van rechtswege zijn toegelaten en die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt.
2. Van het actief kiesrecht is uitgesloten:
  - a. hij die wegens het begaan van een daartoe bij de wet vastgesteld delict bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak is veroordeeld tot een vrijheidsstraf van tenminste een jaar en hierbij tevens is ontzet van het kiesrecht;
  - b. hij die krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens een geestelijke stoornis onbekwaam is rechtshandelingen te verrichten.
3. De verkiezingen zijn vrij binnen door de wet te stellen grenzen en worden gehouden bij geheime stemming.

Artikel 40

1. Om lid van de Staten te kunnen zijn is vereist dat men Nederlander is, ingezetene is van Curacao en van rechtswege is toegelaten, de leeftijd van vijftig jaar heeft bereikt en niet krachtens de wet bij een onherroepelijke rechterlijk vonnis is uitgesloten van verkiesbaarheid.

2. Een lid van de Staten kan te allen tijde zijn ontslag nemen door middel van een schriftelijke mededeling aan de Voorzitter van de Staten.
3. Het lidmaatschap van de Staten vervalt:
  - a. door een verblijf buiten het land van in totaal meer dan drie maanden gedurende de periode van één jaar;
  - b. door het ontstaan van omstandigheden die ingevolge lid 1 van dit artikel, verkiesbaarheid uitsluiten.
4. Een lid van de Staten kan uit het ambt worden ontzet op de wijze en op de gronden als in de Staatsregeling bepaald.
5. Het lid dat ter vervulling van een opgevallen plaats door de Kiesraad is aangewezen, treedt af op hetzelfde tijdstip als de andere leden.

Artikel 41

1. Een lid van de Staten kan niet tevens zijn:
  - a. Gouverneur of vervanger van de Gouverneur;
  - b. minister, gevolmachtigde minister of staatssecretaris
  - c. lid van de Algemene Rekenkamer
  - d. Ombudsman
  - e. Procureur-generaal of Advocaat-generaal;
  - g. lid van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie.
2. Niettemin kan een minister of een gevolmachtigde minister, tot lid van de Staten gekozen, tot ten hoogste één maand na zijn toelating als lid, dit ambt verenigen met het lidmaatschap van de Staten.
3. Bij wet kan ten aanzien van andere openbare betrekkingen worden bepaald dat zij niet verenigbaar zijn met het lidmaatschap van de Staten. Een zodanige wet dient met twee derden van de uitgebrachte stemmen door de Staten te worden aangenomen, waarop het Statenlid of het toekomstig Statenlid drie dagen de tijd heeft om de Voorzitter van de Staten te berichten of hij van de gewraakte betrekking afziet.

Artikel 42

Bloedverwantschap tot en met de tweede graad mag niet bestaan tussen de leden van de Staten. Echtgenoten of partners in een samenleving kunnen niet tegelijkertijd lid van de Staten zijn. Als Statenlid wordt toegelaten wie de meeste stemmen verkreeg. Bij onduidelijkheid daarover beslist het lot.

Onder partners in een samenleving worden verstaan degenen die duurzaam samenwonen onder één dak als waren zij echtelieden. Bij enig geschil daarover beslissen de Staten bij het onderzoek van de geloofsbrieven zoals in artikel 44 hierna bedoeld.

Artikel 43

De Staten onderzoeken de geloofsbrieven van hun nieuw benoemde leden en beslissen met inachtneming van de bij wet te stellen regels de geschillen die met betrekking tot de geloofsbrieven of de verkiezing van enig lid mochten rijzen.

Artikel 44

Op de wijze bij de wet voorgeschreven leggen de Statenleden bij de aanvaarding van hun ambt in de vergadering van de Staten een eed, dan wel verklaring of belofte af van zuivering en zweren of beloven zij trouw aan de Staatsregeling en een getrouwe vervulling van hun ambt.

Artikel 45

De Staten benoemen uit de leden een voorzitter en ondervoorzitter voor de duur telkens van het zittingsjaar. Zolang deze benoeming niet heeft plaatsgevonden, treedt als voorzitter op de voor de voorafgaande periode benoemde voorzitter of bij diens ontstentenis, de ondervoorzitter. Als ook deze mocht ontbreken treedt het in leeftijd oudste statenlid als zodanig op.

Artikel 46

1. De Staten benoemen hun griffier. Deze en de overige ambtenaren van de griffie kunnen niet tevens lid zijn van de Staten.
2. De benoeming, schorsing, ontslag en rechtspositie van de griffier, alsmede van de overige ambtenaren van de griffie worden bij wet geregeld en ingepast in de structuur van het ambtelijk apparaat.

Artikel 47

De bezoldiging, het pensioen, alsmede overige geldelijke voorzieningen van de leden van de Staten worden bij wet geregeld. De Staten kunnen een wetsontwerp dienaangaande alleen goedkeuren met tenminste twee derden van het aantal uitgebrachte stemmen.

Bevoegdheden

Artikel 48

Tot de bevoegdheden van de Staten behoren onder meer:

- het vaststellen en wijzigen van de Staatsregeling;
- alle wetgeving van algemene aard;
- het vaststellen van het Reglement van Orde voor de Staten;
- het toezicht op de Regering en de Staatsorganen;
- de ontzetting van ambtsdragers uit het ambt zoals in de Staatsregeling vastgelegd;
- het goedkeuren van de begroting en aanvullende begrotingen van het Land;
- het recht van onderzoek;
- het verlenen van goedkeuring voor het aangaan van een Staatslening ;
- het verlenen van goedkeuring voor het stellen van zekerheid door de Staat;
- de vergunning voor het verhuren, vervreemden of bezwaren van Staatsbezit;
- de vergunning aan ministers en de staatssecretaris voor uitlandigheid van meer dan drie dagen;
- de bekrachtiging van internationale verdragen en bilaterale overeenkomsten;

alles met inachtneming van de Staatsregeling en wettelijke bepalingen.

Werkwijze

Artikel 49

1. Het zittingsjaar van de Staten wordt door de Voorzitter geopend of gesloten. Het gewone zittingsjaar vangt aan op de tweede dinsdag van de maand september.
2. Bij de opening van het gewone zittingsjaar van de Staten geeft de Minister-president namens de Regering een verslag over de wijze waarop in het afgelopen zittingsjaar de Staat werd bestuurd en inhoud werd gegeven aan de zorgverplichting van de Staat en geeft hij een uiteenzetting van het door de Regering te voeren beleid ten aanzien van de kwaliteit van het bestuur; en de stand van zaken met betrekking tot de fundamentele rechten en vrijheden in het land.

Artikel 50

1. De vergaderingen van de Staten zijn openbaar.
2. De deuren worden gesloten wanneer de Voorzitter het nodig oordeelt of wanneer tenminste zestien leden het vorderen waarop de Staten besluiten met twee derden van de uitgebrachte stemmen of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd en besloten.

Artikel 51

1. De Staten mogen niet beraadslagen noch besluiten zo niet meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden ter vergadering aanwezig is.
2. Besluiten worden genomen met volstreekte meerderheid van stemmen.
3. De leden stemmen zonder last.
4. Over zaken wordt mondeling en bij hoofdelijke oproeping gestemd wanneer een lid dit verlangt.

Artikel 52

1. Elk lid van de Staten heeft het recht vragen te stellen aan de ministers en de

staatssecretaris. De ministers of minister of de staatssecretaris die het aangaat beantwoorden, c.q. beantwoordt, deze vragen binnen redelijke termijn, voorzover het beantwoorden daarvan niet in strijd is met het belang van het Land.

2. Indien een minister of staatssecretaris met beroep op het belang van het Land weigert of nalaat een vraag van een lid van de Staten te beantwoorden, kunnen de Staten besluiten de betreffende minister of staatssecretaris in een besloten vergadering te horen. De minister beantwoordt in die vergadering zonder voorbehoud, volledig en naar waarheid, de vragen die hem aangaande het onderwerp worden gesteld.

Artikel 53

1. De ministers hebben toegang tot de vergaderingen van de Staten en kunnen aan de beraadslagingen deelnemen.
2. Zij kunnen door de Staten worden uitgenodigd om ter vergadering aanwezig te zijn voor het geven van inlichtingen.
3. Zij kunnen zich ter vergadering doen bijstaan door de personen die daartoe door hen worden aangewezen.

Artikel 54

De Staten hebben het recht van onderzoek zoals bij wet nader uitgewerkt. Eenieder die daartoe opgeroepen wordt is verplicht voor de Commissie van Onderzoek van de Staten te verschijnen en de inlichtingen te verstrekken en de stukken over te leggen als gevraagd, zulks op straffe van die sancties die bij wet zijn vastgesteld

Artikel 55

De leden van de Staten, de ministers, de staatssecretarissen en andere personen die deelnemen aan de beraadslagingen, kunnen niet in rechte worden vervolgd of aangesproken voor hetgeen zij in de vergaderingen van de Staten of van commissies van de Staten hebben gezegd of in geschrifte hebben overgelegd.

Statenleden en andere personen die deelnemen aan vergaderingen van de Staten of van commissies uit de Staten kunnen echter worden vervolgd indien zij openbaar maken wat in een besloten vergadering is gezegd, overlegd of besloten.

Artikel 56

De Staten stellen het Reglement van Orde vast voor hun vergaderingen. Het wordt openbaar gemaakt door plaatsing in het Publicatieblad.

Artikel 57

De Staten zijn bevoegd de belangen van Curacao voor te staan bij alle internationale instanties en alle instanties binnen het Koninkrijk der Nederlanden.

De Regering

HOOFDSTUK IV

Algemene bepalingen

Artikel 58

1. De Regering wordt gevormd door de Koning, de Minister-president en de ministers.
2. De Koning vertegenwoordigt de Koninkrijksregering en wordt op Curaçao vertegenwoordigd door de Gouverneur.
3. De Minister-president en de ministers zijn verantwoording verschuldigd aan de Staten.

Artikel 59

1. De Minister-president, zijn vervanger en de overige ministers worden bij landsbesluit benoemd en ontslagen.
2. Tot Minister-president en zijn vervanger worden benoemd, zij die als zodanig rechtstreeks zijn gekozen door de kiezer.
3. De Minister-president en diens vervanger worden telkens voor vier jaren gekozen.

Iedere kiezer brengt een stem uit. De verkiezingen zijn vrij en geheim.

4. De procedure voor de verkiezing van de Minister-president en zijn vervanger in algemene verkiezingen wordt bij wet geregeld.
5. De overige ministers en de gevolmachtigde minister worden op voordracht van de Minister-president bij Landsbesluit benoemd en ontslagen.

Er is uitdrukkelijk voor gekozen geen beperking te stellen aan het aantal ambtstermijnen van de Minister-president. Door de verkiezing van de leden van de Staten niet gelijk met die van de Minister-president te laten vallen, wordt het aan de kiezers overgelaten of zij de continuïteit van de Regering wensen. De tussentijdse verkiezing voor de Staten werkt een democratisch en kritisch oordeel in de hand.

Artikel 60

De Minister-president, de Viceminister-president en de ministers ieder, kunnen uit het ambt worden ontzet op de gronden en op de wijze als in de Staatsregeling vastgelegd. In het geval zowel de Minister-president als de Viceminister-president het ambt niet kunnen uitoefenen, kiezen de Staten uit hun midden een plaatsvervangende Minister-president, die zo lang het nodig is waarneemt.

De Raad van Ministers

Artikel 61

Bij landsbesluit worden ministeries ingesteld. Zij staan onder leiding van een minister.

Artikel 62

1. Om minister te kunnen zijn is vereist dat men ingezetene is van Curacao, de Nederlandse nationaliteit bezit, van rechtswege is toegelaten, de leeftijd van 25 jaar heeft bereikt en niet is uitgesloten van het kiesrecht.
2. Een minister kan niet tegelijkertijd zijn:
  - a. Gouverneur of vervanger van de Gouverneur;

- b. lid van de Algemene Rekenkamer;
  - c. gevolmachtigde minister;
  - d. ambtenaar of arbeidscontractant in overheidsdienst;
  - e. lid van de Staten;
  - f. lid van de Rechterlijke Macht;
  - g. Procureur-generaal of Advocaat-generaal;
  - h. Ombudsman.
3. Onverminderd het bepaalde in het voorgaande lid onder e, kan een minister tot lid van de Staten gekozen, ten hoogste één maand na zijn toelating als lid het ambt van minister en het lidmaatschap van de Staten verenigen.
4. De vereisten voor het ministerschap en de onverenigbaarheid van het ambt met andere betrekkingen zoals beschreven in de voorgaande leden van dit artikel, zijn eveneens van toepassing op het ambt van gevolmachtigd minister en dat van staatssecretaris.

Artikel 63

Bloedverwantschap tot en met de tweede graad mag niet bestaan tussen de ministers, of tussen ministers en statenleden. Echtgenoten en partners die samenleven kunnen niet tegelijk ministers zijn of minister en staatssecretaris, of minister en statenlid.

Artikel 64

1. De ministers vormen tezamen de Raad van Ministers.
2. De Minister-president is voorzitter van de Raad van Ministers.
3. De Raad van Ministers beraadslaagt en besluit over het algemeen regeringsbeleid en bevordert de eenheid van dat beleid.
4. Indien de Gouverneur een vergadering van de Raad van Ministers bijwoont, heeft hij een raadgevende stem.
5. Het Reglement van Orde voor de Raad van Ministers wordt vastgesteld bij landsbesluit. Het wordt openbaar gemaakt door plaatsing in het Publicatieblad.

Artikel 65

1. De ministers zijn belast met de leiding van hun respectieve ministeries en zijn voorts belast met de taken die hen zijn opgedragen bij het Reglement van Orde voor de Raad van Ministers en bij andere wettelijke regelingen.
2. De ministers hebben voorts tot taak:
  - het voorbereiden en uitvoeren van een slagvaardig beleid;
  - het toezicht houden op en het richtig uitvoeren van beslissingen genomen door de Regering waarvan de uitvoering aan hen is opgedragen;
  - het voorbereiden van producten van wetgeving en bestuur;
  - het leiding geven aan beleidsorganen.
3. De minister is gehouden binnen redelijke tijd informatie te verstrekken aan de Staten als deze erom vragen bij de uitvoering van hun taak.

Artikel 66

1. Alle wetten en landsbesluiten worden door de Gouverneur en door een of meer ministers ondertekend.
2. Het landsbesluit waarbij de Minister-president wordt benoemd wordt mede door hem ondertekend. De landsbesluiten waarbij de overige ministers worden benoemd of ontslagen worden mede door de Minister-president ondertekend.

Artikel 67

Op de wijze bij de wet voorgeschreven leggen de ministers en de staatsecretarissen bij de aanvaarding van hun ambt, ten overstaan van de Gouverneur een eed, dan wel een belofte af van zuivering en zweren of beloven zij trouw aan de Staatsregeling en een getrouwe vervulling van hun ambt

Artikel 68

De bezoldiging, het pensioen alsmede overige geldelijke voorzieningen van de ministers, de gevolmachtigde ministers en de staatssecretarissen worden bij de wet geregeld. Zodanige wet

en eventuele wijzigingen dienen met twee derden van de uitgebrachte stemmen te worden goedgekeurd.

Artikel 69

De gevolmachtigde minister hoeft geen ingezetene te zijn. Hij wordt, indien hij op Curacao aanwezig is, in de gelegenheid gesteld de beraadslagingen van de Ministerraad, ten aanzien van onderwerpen, welke tot zijn bemoeienis behoren, bij te wonen. Hij heeft alsdan een raadgevende stem.

Artikel 70

1. Bij landsbesluit kunnen staatssecretarissen worden benoemd en ontslagen.
2. Een staatssecretaris treedt in de gevallen waarin de minister het nodig acht in diens plaats als minister op met inachtneming van diens aanwijzingen.
3. De staatssecretaris is uit dien hoofde verantwoordelijk, onverminderd de verantwoordelijkheid van de minister.

HOOFDSTUK V

Wetgeving

Artikel 71

1. De vaststelling van wetten geschiedt door de Regering en de Staten gezamenlijk.
2. De Regering en de Staten geven elkaar kennis van hun besluit omtrent enig wetsvoorstel.
3. Een voorstel wordt wet zodra het door de Staten is aangenomen en door de Regering is bekrachtigd.
4. Bekrachtiging van een wetsvoorstel geschiedt door de Minister-president.

Artikel 72

Voorstellen van wet kunnen worden ingediend door:

1. de Regering
2. één lid of meerdere leden van de Staten;
3. het Gemeenschappelijk Hof van Justitie in zaken betreffende de rechterlijke organisatie, burgerlijke rechtsvordering, strafvordering en andere zaken betreffende het formele recht en de rechtspraak;
4. de Procureur-generaal in alle zaken betreffende het Onafhankelijk Toezicht.

Artikel 73

Alle voorstellen van wet worden ingediend bij de Staten. Binnen dertig dagen na indiening wordt het voorstel op de agenda geplaatst voor behandeling in openbare vergadering. De Staten kunnen besluiten:

- het voorstel te verwijzen naar een commissie van de Staten voor advies;
- op voorstel van een lid of van meerdere leden van de Staten, wijzigingen aan te brengen in het voorstel;
- het voorstel aan de indiener te retourneren met de zodanige bedenkingen die zij raadzaam achten;
- het voorstel in stemming te brengen.

Zolang een voorstel van wet niet door de Staten is aangenomen of afgewezen kan het door of vanwege de indiener worden gewijzigd of ingetrokken.

Artikel 74

De wet regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van wetten. Zij treden niet in werking voordat zij zijn bekendgemaakt.

Artikel 7

1. Landsbesluiten houdende algemene maatregelen worden door de Regering vastgesteld.
2. Voorschriften door straffen te handhaven, worden daarin slechts gegeven krachtens de wet. De wet bepaalt de op te leggen straffen.
3. Artikel 74 is van overeenkomstige toepassing op landsbesluiten houdende algemene maatregelen.
4. Het tweede en derde lid zijn van overeenkomstige toepassing op ministeriele regelingen.

771. Wetten, landsbesluiten, ministeriele beschikkingen in strijd met de Staatsregeling hebben geen rechtsgevolg.

2. Rechtshandelingen in strijd met enig voorschrift in de Staatsregeling, zijn nietig.

Lid 1:

De Rechterlijke macht krijgt met dit artikel de bevoegdheid wetten, landsbesluiten en ministeriele beschikkingen te toetsen aan de Staatsregeling.

Lid 2:

Deze bepaling die voor de hand schijnt te liggen beoogt het voorgaande lid te versterken en wijst op de nietigheid van rechtshandelingen, immers het uitblijven van rechtsgevolg, wanneer in strijd gehandeld wordt met de Staatsregeling.

Bijzondere wetten

Artikel 78

Een wet die op grond van artikel 52 van het Statuut voor het Koninkrijk aan de Koning als hoofd van het Koninkrijk of aan de Gouverneur als orgaan van het Koninkrijk bevoegdheden toekent met betrekking tot landsaangelegenheden, wordt niet vastgesteld alvorens het ontwerp door de Staten in twee lezingen met twee derde meerderheid der aantal leden van de Staten is goedgekeurd. De tweede lezing vindt plaats twaalf maanden nadat het ontwerp in eerste lezing is goedgekeurd.

Artikel 52 van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden bepaalt dat bij landsverordening aan de Koning als hoofd van het Koninkrijk en aan de Gouverneur als orgaan van het Koninkrijk met goedkeuring van de Koning bevoegdheden kunnen worden toegekend met betrekking tot

landsaangelegenheden.

Artikel 77 van de Staatsregeling stelt aan een dergelijke wet de eis van een gekwalificeerde meerderheid. De strekking hiervan is terug te vinden in artikel 20 lid 3 van de Staatsregeling.

Artikel 79

Het land wordt niet aan onderlinge regelingen op grond van artikel 38 van het Statuut voor het Koninkrijk gebonden en deze worden niet opgezegd of gewijzigd zonder voorafgaande goedkeuring bij landsverordening. Deze landsverordening van de Staten wordt niet vastgesteld alvorens het ontwerp door de Staten in twee lezingen met twee derde meerderheid der aantal leden van de Staten is goedgekeurd. De tweede lezing vindt plaats twaalf maanden nadat het ontwerp in eerste lezing is goedgekeurd.

Artikel 38 lid 1 van het Statuut bepaalt dat de landen van het Koninkrijk onderlinge regelingen kunnen treffen. Lid 2 stelt dat in onderling overleg kan worden bepaald dat zodanige regeling of de wijziging daarvan bij rijkswet of bij Algemene Maatregel van Rijksbestuur wordt vastgelegd. Het onderling overleg wordt voor wat betreft het Land Curaçao in die zin geconditioneerd dat de voorgestelde regeling of de wijziging daarvan vooraf door de Staten dient te worden goedgekeurd met een gekwalificeerde meerderheid. Onderlinge regelingen kunnen niet derogeren aan de Staatsregeling tenzij dit gebeurt met de gekwalificeerde meerderheid van de Staten die aan de strekking van artikel 37 jo. artikel 131 van de Staatsregeling hun bevoegdheid ontlene

Artikel 80

Gratie wordt verleend bij landsbesluit met inachtneming van de voorschriften te stellen bij wet, na ingewonnen bericht van het gerecht waar het vonnis is geweest.

Het Financieel Beheer

HOOFDSTUK VI

De Begroting

Artikel 81

1. De begroting van de inkomsten en uitgaven van het Land voor iedere kalenderjaar,

wordt bij wet vastgesteld.

2. Daartoe wordt jaarlijks, uiterlijk op de tweede dinsdag in de maand september, door de Regering een voorstel voor een of meer begrotingswetten ingediend.
3. Bij de wet worden nadere regels vastgesteld omtrent het beheer van de financiën.

Artikel 82

1. Bij het wetsvoorstel ter goedkeuring van de begroting, worden door de Regering overgelegd:
  - een projectie van de inkomsten en uitgaven zowel op de kapitaalrekening als op de gewone rekening voor de komende vijf jaar;
  - een overzicht van de jaarrekeningen over de afgelopen drie jaar;
  - een opgave van de wijze waarop te verwachten toekomstige tekorten zullen worden gefinancierd indien daarvan sprake is.
2. De Staten kunnen wijzigingen aanbrengen in de begrotingsposten, indien daardoor de uitgaven niet de inkomsten overtreffen.

Artikel 83

Het is de Regering niet toegestaan uitgaven te doen waarvoor op de begroting niet de middelen zijn opgebracht. Op een aanvullende begroting kunnen gelden worden opgebracht ter bekostigen van uitgaven die niet voorzienbaar waren en noodzakelijk zijn.

Artikel 84

1. Het aangaan van een lening of het verstrekken van een garantie ten laste van het Land geschiedt bij wet.
2. Indien als gevolg van enige lening of garantie de financiële verplichtingen van het Land zodanig toenemen dat de jaarlijkse schuldendienst de algemeen toepasselijke norm zou overschrijden, dient de wet met twee derden van de uitgebrachte stemmen te worden aangenomen.
3. Een lening of garantie zal niet worden goedgekeurd indien niet het vooruitzicht bestaat dat het Land binnen twintig jaar haar verplichtingen zal hebben voldaan, rekeninghoudende met het gestelde in lid 2.

4. Het Land zal geen lening mogen aangaan ter voorziening in de lopende overheidsuitgaven. Het is de Centrale Bank evenwel toegestaan renteloze voorschotten te verschaffen ter voorziening in tijdelijke kasbehoeften, mits deze op enig moment opgeteld, niet meer bedragen dan tien procent van de inkomsten in het voorgaande begrotingsjaar.
5. Geen middelen uit hoofde van paragraaf 3 van het Statuut voor het Koninkrijk mogen worden aangewend ter dekking of vervanging van lopende uitgaven van het Land.
6. Indien het nodig is ter dekking van de begroting, geldleningen aan te gaan ten laste van het Land, dan wordt de daartoe strekkende wet door de Voorzitter van de Staten niet in stemming gebracht zonder dat de Centrale Bank voorafgaand advies heeft uitgebracht over de toereikendheid van de binnenlandse geld- en kapitaalmarkt.
7. De Regering maakt geen gebruik van de bij wet verleende goedkeuring voor het aangaan van geldleningen ten laste van het land indien het rentetarief meer dan twee procent hoger is dan het rentetarief gangbaar voor geldleningen ten laste van de Verenigde Staten van Amerika.

Regering en Staten worden in dit artikel aan strikte regels gebonden voor wat betreft het aangaan van leningen ten laste van het Land. Ook het opnemen van kasvoorschotten bij de Centrale Bank wordt beperkt.

Lid 5:

Paragraaf 3 van het Statuut heeft betrekking op "Onderlinge bijstand, overleg en samenwerking." Gelden die uit dien hoofde aan Curaçao worden uitgekeerd, mogen niet in de gewone dienst van de Begroting als inkomsten worden verwerkt.

Artikel 85

Indien een voorstel van wet voor de goedkeuring van de begroting niet wordt aangenomen door de Staten, blijft het regiem van inkomsten en uitgaven als goedgekeurd voor het afgelopen jaar van kracht gedurende drie maanden.

Artikel 86

Binnen zes maanden na afloop van het kalenderjaar legt de Regering aan de Staten over , de door de Algemene Rekenkamer goedgekeurde jaarrekening over het afgelopen kalenderjaar, met een verslag houdende verantwoording van de inkomsten en uitgaven aan de hand van de voor dat jaar goedgekeurde begroting.

De Belastingen

Artikel 87

1. Het systeem van belastingen, heffingen en retributies heeft ten doel de uitgaven van de overheid te bekostigen, de economie en financiën van het Land te beheersen en de levensstandaard van de bevolking te verbeteren, uitgaande van een redelijke verdeling van de welvaart en van de lasten. Het systeem staat geen privileges toe en moet voor iedere belastingplichtige eenvoudig te begrijpen zijn
2. Het systeem van belastingen, heffingen en retributies wordt bij wet vastgesteld voor de duur van vijf jaar telkens en wordt voor zoveel nodig telkens aangepast.

Lid 2:

Het is wenselijk dat het systeem van belastingen, heffingen en retributies aangepast wordt aan mogelijke veranderingen in de conjunctuur. Ook de Regering zal bij het opstellen van de begroting daarmee rekening moeten houden. De noodzaak tot opnieuw vaststellen van de belastingwetten om de vijf jaar dwingt tot bezinning en zo nodig tot revisie aan de hand van de beschikbare economische informatie en het doel van de heffingen.

Artikel 88

De invordering van belastingen, heffingen en retributies wordt bij de wet geregeld zodanig dat misbruik van de dwangmiddelen die de wet geeft, kan worden voorkomen, zonder in te boeten aan effectiviteit.

Artikel 89

De administratie van de belastingen, heffingen en retributies, alsmede de invordering van deze inkomsten van de Staat, wordt bij wet opgedragen aan organen van de Staat wier onafhankelijkheid en rechtspositie bij de wet worden geregeld.

De Centrale Bank

Artikel 90

1. De wet regelt het geldstelsel en constitueert de Centrale Bank als onafhankelijke publiekrechtelijke rechtspersoon belast met het beheer van en het toezicht op het functioneren van het financieel stelsel in het Land. Bij wet kunnen aan de Centrale Bank additionele taken worden opgedragen.
2. De wet en eventuele wijzigingen worden niet door de Staten goedgekeurd dan met tweederde meerderheid van de uitgebrachte stemmen.

Staatsdomein

Artikel 91

1. De wet regelt het beheer van domeinen en andere domaniale rechten.
2. Bij wet worden regels gesteld voor het verlenen van concessie aan ondernemingen die de bodemrijksdommen wensen te onderzoeken en / of te exploiteren.
3. De wet stelt regels voor het verlenen van vergunning aan ondernemingen van openbare nut.

Het Onafhankelijk Toezicht

HOOFDSTUK VII

Algemene Bepalingen

Artikel 92

1. Het Onafhankelijk Toezicht op het functioneren van de Staatsorganen wordt

uitgeoefend door:

- de Procureur-generaal;
- de Algemene Rekenkamer;
- de Ombudsman.

Zij kunnen zowel afzonderlijk als gezamenlijk optreden overeenkomstig hun bevoegdheden.

2. Voor het gezamenlijk optreden beschikt het Onafhankelijk Toezicht over een Secretariaat dat onder de Ombudsman ressorteert en dat functioneert overeenkomstig het Intern Reglement van het Onafhankelijk Toezicht.
3. Het Intern Reglement wordt bij wet vastgesteld.

Artikel 93

1. Jaarlijks, uiterlijk op de tweede dinsdag in de maand september dient de Procureur-Generaal bij de Staten in, een voorstel van wet voor de vaststelling van de begroting voor het Openbaar Ministerie, de Algemene Rekenkamer, de Ombudsman en het secretariaat van het Onafhankelijk Toezicht.
2. De begroting wordt namens de Procureur Generaal door de Regering ingediend.
3. Jaarlijks, binnen zes maanden na afsluiting van het boekjaar legt de Procureur-Generaal aan de Staten over de door de Algemene Rekenkamer goedgekeurde jaarstukken van het Openbaar Ministerie, de Algemene Rekenkamer, de Ombudsman en het secretariaat van het Onafhankelijk Toezicht. De Procureur Generaal voegt daarbij een verslag ter verantwoording van de inkomsten en uitgaven en van het saldo.
4. De jaarrekening van de Algemene Rekenkamer draagt tevens de goedkeurende verklaring van een externe accountant.

Artikel 94

1. Het Secretariaat ontvangt de klachten aangaande onregelmatigheden en/of strafbare feiten waaraan Staatsorganen of hun beampten zich zouden schuldig maken en stelt deze ter kennis van het Onafhankelijk Toezicht overeenkomstig de voorschriften van het Intern Reglement.

2. Het Onafhankelijk Toezicht doet met de informatie die het verkrijgt wat het raadzaam acht en kan besluiten tot publikatie van haar bevindingen.
3. Het secretariaat draagt zorg voor alle publikaties die van het Onafhankelijk Toezicht uitgaan en onderhoudt het contact met de publiciteitsmedia en het publiek

Het onafhankelijk toezicht functioneert niet slechts als “watch dog” om onregelmatigheden waarvan het kennis krijgt te onderzoeken of te doen onderzoeken teneinde corrigerend op te treden. De dreiging van publicatie kan preventief werken ook indien geen sprake is van strafbaar handelen, maar van een uit ambtelijk oogpunt verwerpelijk gedrag. Een oordeel van het Hoger Toezicht is daarvoor niet noodzakelijk; het constateren van feiten spreekt veelal voor zichzelf. Daartegenover kan het onderzoek en publicatie van de bevindingen ook zuiverend werken waar bijvoorbeeld in de media ten onrechte gesuggereerd wordt dat er van twijfelachtig gedrag sprake is. Het Hoger Toezicht heeft aldus naar de media en het publiek toe ook een opvoedkundige taak.

De Procureur Generaal

Artikel 95

1. De Procureur-Generaal is het hoofd van het Openbaar Ministerie en is in die hoedanigheid belast met de leiding van en de verantwoordelijkheid voor het justitieel apparaat dat er op toeziet dat de Staatsregeling en de wetten van het land worden nageleefd.
2. De Procureur-generaal vertegenwoordigt het Land in rechte.

Artikel 96

1. Wanneer het ambt van Procureur-generaal openvalt, nodigt de Regering de Staten uit een selectiecommissie te benoemen die de kandidaten selecteert en die voor de Staten een aanbevelingslijst opstelt met de namen van tenminste drie en ten hoogste vijf kandidaten, het Gemeenschappelijk Hof van Justitie, de Orde van Advocaten en het Openbaar Ministerie gehoord. De Staten maken uit deze lijst een voordracht op. De voordracht moet door de Staten zijn goedgekeurd met een meerderheid van twee derden van de uitgebrachte stemmen.

2. De Procureur-generaal wordt door de Regering bij landsbesluit benoemd op deze bindende voordracht van de Staten.
3. De Regering benoemt bij landsbesluit een Advocaat-generaal op voordracht van de Procureur-generaal, het Gemeenschappelijk Hof van Justitie gehoord. De Advocaat-Generaal vervangt de Procureur-generaal bij diens ontstentenis.
4. De rechtspositie zowel van de Procureur-generaal als van de Advocaat-generaal wordt bij de wet vastgesteld met tweederden van de door de Staten uitgebrachte stemmen.

Artikel 97

1. Om tot Procureur-generaal of tot Advocaat-generaal te worden benoemd is vereist dat men Nederlander is, ingezetene is, van rechtswege is toegelaten, de leeftijd van vijfendertig jaar heeft bereikt en tenminste vijf jaar in het Koninkrijk bij de rechtsbedeling betrokken is geweest als rechter, plaatsvervangend rechter, officier van justitie of advocaat.
2. Het ambt van Procureur- Generaal en dat van Advocaat-generaal is onverenigbaar met enige andere functie.
3. De Procureur Generaal wordt bij landsbesluit eervol ontslagen:
  - a. wanneer hij de leeftijd van vijfenzestig jaar heeft bereikt;
  - b. indien hij uit hoofde van ziekte of gebreken blijvend ongeschikt is voor het ambt;
  - c. bij verlies van het Nederlanderschap of indien hij geen ingezetene meer is.
4. De Procureur Generaal kan uit het ambt worden ontzet op de gronden en op de wijze zoals in de Staatsregeling vastgelegd.

Artikel 98

De Procureur Generaal heeft de zelfstandige bevoegdheid om voorstellen van wet in te dienen zoals bedoeld in artikelen 72 en 73 van deze Staatsregeling, teneinde waar nodig voor

het Openbaar Ministerie, de Algemene Rekenkamer of de Ombudsman de voorzieningen te treffen die hun werkzaamheden en bevoegdheden meer doeltreffend kunnen maken.

Het Openbaar Ministerie

Artikel 99

1. De Procureur-generaal is hoofd van het Openbaar Ministerie en is belast met de zorg voor de justitiële politie. Hij is bevoegd aan de ambtenaren die met de politie belast zijn zodanige instructies te geven tot voorkoming, opsporing en nasporing van misdrijven of overtredingen als hij in belang van een goede justitie nodig oordeelt.
2. Bij wet wordt nader geregeld de organisatie van het openbaar ministerie, haar bevoegdheden, de vereisten voor benoeming, schorsing en ontslag van haar leden en hun rechtspositie.
3. Het openbaar ministerie bij het Hof van Justitie wordt uitgeoefend door of namens de Procureur-generaal.

Artikel 100

Tot de bevoegdheden van het Openbaar Ministerie behoren onder meer:

1. het toezicht op gerechtelijke procedures, in het bijzonder in strafzaken, om te bevorderen dat de grondrechten van de individuele burger worden eerbiedigd evenals de rechten van het individu op grond van internationale verdragen;
2. het bevorderen van een voortvarende rechtsbedeling en een adekwate procesbewaking in strafzaken;
3. het vervolgen en doen vervolgen van overtredingen en misdrijven als in het wetboek van strafrecht en in bijzondere wetten vastgelegd, op de wijze zoals voorgeschreven het wetboek van strafvordering.

De Algemene Rekenkamer

Artikel 101

De Algemene Rekenkamer is belast met het onderzoek naar de doelmatigheid en rechtmatigheid van de ontvangsten en uitgaven van het Land en naar het beheer van het Staatsbezit, waaronder ook vallen de rechtspersonen waarin de overheid participeert.

De Begrotingskamer is een onderdeel van de Algemene Rekenkamer en is in het bijzonder belast met de controle van de begroting en de uitgaven in het kader daarvan.

De Algemene Rekenkamer maakt de jaarrekening op en doet aan de Regering, de Staten en de Procureur-generaal verslag van haar bevindingen.

Artikel 102

1. De Algemene Rekenkamer bestaat uit vijf leden en kiest uit haar midden een voorzitter en plaatsvervangende voorzitter.
2. Wanneer in de Algemene Rekenkamer een plaats openvalt, verzoekt de Regering aan de Staten een selectiecommissie te benoemen die voor iedere opengevallen plaats een aanbevelingslijst opstelt voor de Staten, met tenminste drie en ten hoogste vijf namen. De Staten maken uit deze lijst een voordracht op die met tweederde van de uitgebrachte stemmen dient te worden goedgekeurd.
3. Het lid van de Algemene Rekenkamer wordt door de Regering op deze bindende voordracht bij landsbesluit benoemd.

Artikel 103

1. De inrichting van de Algemene Rekenkamer, haar werkwijze en bevoegdheden en de rechtsposie van haar leden, worden bij wet vastgesteld met tweederde meerderheid van de uitgebrachte stemmen.
2. Een lid kan op eigen verzoek worden ontslagen of wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.
3. Een lid kan voorts geschorst of ontslagen worden bij gemotiveerd besluit van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie op voordracht van de Procureur-generaal.

Artikel 104Een lid van de Algemene Rekenkamer kan niet tegelijk zijn:

1. Gouverneur of plaatsvervanger van de Gouverneur;
2. Lid van de Staten;

2. Minister, Gevolmachtigde - Minister of Staatssecretaris;
3. Actief dienend ambtenaar of arbeidscontractant in dienst van het Land;
4. Lid van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie;
5. Lid van het Openbaar Ministerie;
6. Ombudsman.

De Ombudsman

Artikel 105

1. De ombudsman ziet er op toe dat het ambtelijk overheidsapparaat dat ten dienste staat van het publiek, op behoorlijke en transparante wijze functioneert en niet tekort schiet in zijn taak.
2. Hij verricht het onderzoek uit eigener beweging of op klacht en bericht zijn bevindingen aan de betrokkenen.
3. Indien hij daatoe aanleiding vindt stelt hij ook het secretariaat van het Onafhankelijk Toezicht in kennis van zijn bevindingen teneinde deze publiekelijk bekend te maken zoals bedoeld in artikel 91.

Artikel 106

1. De Ombudsman wordt op voordracht van de Staten door de Regering bij landsbesluit benoemd voor een periode van vier jaar en kan worden herbenoemd.
2. Zijn bevoegdheden en werkwijze evenals zijn rechtspositie worden bij de wet geregeld.
3. Hij kan op eigen verzoek worden ontslagen.
4. Op gemotiveerd verzoek van de Procureur-generaal kan de Regering de Ombudsman bij landsbesluit schorsen en/of ontslaan nadat deze is gehoord.

De Rechterlijke Macht

HOOFDSTUK VIII

Algemene bepalingen

Artikel 107

Er wordt in Curaçao recht gesproken in naam van de Koning.

Artikel 108

1. De Rechterlijke Macht wordt uitgeoefend door rechters die lid zijn van het Hof van Justitie en die aan de Staatsregeling hun bevoegdheid ontlennen.
2. Elke tussenkomst in rechtszaken is verboden en wordt bij wet strafbaar gesteld.

Artikel 109

1. De berechting van geschillen van burgerrechtelijke aard geschiedt uitsluitend door de Rechterlijke Macht.
2. Bij wet kan de berechting van geschillen die niet uit burgerlijke rechtsbetrekkingen zijn ontstaan, worden opgedragen aan de Rechterlijke Macht of aan bijzondere rechtscolleges die niet tot de Rechterlijke Macht behoren. De wet regelt de wijze van behandeling en de gevolgen van de beslissingen.
3. Van geschillen over het kiesrecht en andere grondrechten, over de rechtstoestand van ambtenaren en over heffing en invordering van belastingen neemt de Rechterlijke Macht kennis wanneer de kennisneming daarvan niet bij landsverordening aan een ander gerecht is opgedragen. Indien de wijze van berechting van deze geschillen niet bij wet is geregeld, worden de voor de berechting van burgerrechtelijke geschillen geldende regels zoveel mogelijk toegepast.

Artikel 110

1. Aan de rechterlijke macht is voorts opgedragen de berechting van strafbare feiten.
2. Tuchtrechtspraak door de overheid ingesteld, wordt bij de wet geregeld.
3. Een straf van vrijheidsontneming kan uitsluitend door de Rechterlijke Macht worden opgelegd.

Artikel 111

1. Indien daartoe aanleiding bestaat kan het Hof van Justitie op verzoek van een belanghebbende of op eigen initiatief de Procureur-generaal bevelen een strafrechtelijk onderzoek te doen instellen en tot vervolging over te gaan van een strafbaar feit waarvan het kennis draagt.
2. De Procureur-generaal zal aan het bevel gevolg geven en aan het Hof verslag doen van zijn bevindingen onder overlegging van de stukken die op het onderzoek betrekking hebben.

Artikel 112

Er wordt in twee instanties rechtgesproken behoudens het beroep in cassatie waar dat door de wet is toegestaan.

Artikel 113

1. De terechtzittingen vinden in het openbaar plaats, behoudens uitzonderingen te stellen bij de wet aangaande zedenzaken en zaken betreffende minderjarigen.
2. De vonnissen en beschikkingen bevatten de gronden waarop zij zijn gewezen of uitgevaardigd en in strafzaken, de aanwijzing van de artikelen van de wettelijke regelingen waarop de veroordeling berust.
3. De uitspraak van de vonnissen geschiedt in het openbaar.

Lid 1:

De uitzonderingen die de wet kan maken worden hier met name genoemd om het openbaar karakter van terechtzittingen te benadrukken.

De wetgever mag daar niet te lichtvaardig aan komen.

Artikel 114

Vonnissen en beschikkingen gewezen door het Gerecht in Aruba, in Bonaire of in Sint Maarten kunnen in Curaçao ten uitvoer gelegd, volgens bij de wet te stellen regels.

Het Hof van Justitie

Artikel 115

1. Het Hof van Justitie van Curaçao is de hoogste gerechtelijke instantie in Curaçao.
2. Het houdt toezicht op de geregelde afdoening van alle rechtsgedingen en de behoorlijke vervolging van alle misdrijven.
3. Het Hof van Justitie houdt zitting in Curaçao doch kan ook zitting houden in Aruba, Bonaire en Sint Maarten krachtens de onderlinge regelingen als bedoeld in artikel 3 van de Staatsregeling.

Artikel 116

1. De president en overige leden van het Hof van Justitie worden door de Koning op voordracht van de Regering voor het leven benoemd. Zij kunnen uit het ambt worden ontzet op de gronden en op de wijze als hierna in artikel 128 en verder omschreven.
2. Zij worden door de Koning op voordracht van de Regering eervol ontslagen:
  - a. wanneer zij de leeftijd van vijftenzestig jaar hebben bereikt;
  - b. bij gebleken ongeschiktheid wegens aanhoudende lichaams- of zielsgebreken.
3. Wanneer het ambt van president of lid van het Hof van Justitie openvalt zendt de Procureur-generaal in overleg met het Hof van Justitie een aanbevelingslijst met tenminste drie en ten hoogste vijf namen voor iedere te vervullen plaats aan de Regering. De Regering doet uit deze lijst een voordracht aan de Koning.
4. Indien de Regering in de lijst met aanbevelingen geen geschikte kandidaten vindt, zal zij de Staten verzoeken een selectiecommissie te benoemen die voor de Regering een nieuwe aanbevelingslijst opstelt. Deze lijst wordt door de Staten met een meerderheid van tweederden vastgesteld. De Regering is voor haar voordracht aan deze lijst gebonden.

Artikel 117

Plaatsvervangende leden van het Hof van Justitie worden op een daartoe strekkende schriftelijke aanbeveling van de Procureur-generaal in overleg met het Hof van Justitie, door de Regering voorgedragen voor benoeming door de Koning. De benoeming geschiedt voor

bepaalde tijd met een minimum van drie jaar. Zij kunnen tussentijds worden ontslagen op dezelfde wijze en op dezelfde gronden als de leden van het Hof.

Artikel 118

De rechtspositie van de president en van de leden en plaatsvervangende leden van het Hof van Justitie worden bij wet geregeld.

Het Gerecht in Eerste Aanleg

Artikel 119

1. Als Rechter in Eerste Aanleg treden op de leden en plaatsvervangende leden van het Hof van Justitie.
2. De werkzaamheden als Rechter in Eerste Aanleg worden door de president van het Hof van Justitie onder de leden verdeeld.

Artikel 120

1. De organisatie van de rechtspraak, de wijze van samenstelling van het Hof van Justitie rechtdoende in eerste aanleg of in hoger beroep, de verdeling van de rechtsmacht en de bevoegdheden van het Gerecht in Eerste aanleg, worden nader geregeld bij wet.
3. De wet regelt ook de organisatie van de griffie, de vereisten voor benoeming, schorsing en ontslag van de griffiers en hun rechtspositie.

De Kiesraad

HOOFDSTUK IX

Bevoegdheden

Artikel 121

1. De Kiesraad organiseert krachtens de Staatsregeling de vrije en geheime verkiezingen voor de Staten en voor de Minister-president en diens plaatsvervanger. Hij is belast met de organisatie van de volksraadpleging zoals bedoeld in artikel 23.
Op verzoek van de Regering kan de Kiesraad besluiten ook bij andere verkiezingen haar bemiddeling te verlenen.
2. Tot de taak en bevoegdheid van de Kiesraad behoort onder meer:
  - de zodanige afbakening van de kiesdistricten dat het aantal kiezers in ieder district zoveel mogelijk in aantal gelijk is;
  - de inrichting van het kiezersregister aan de hand van het bevolkingsregister;
  - de organisatie van stembureaus en hun bezetting per stemdistrict;
  - de vaststelling van de wijze waarop het stemrecht wordt uitgeoefend;
  - het toezicht op de naleving van de wettelijke voorschriften die betrouwbare en ordelijke verkiezingen moeten garanderen;
  - de vaststelling van de geldigheid der uitgebrachte stemmen;
  - de vaststelling van de uitslag van een verkiezing.
3. De Regering stelt de middelen ter beschikking waarmee de Kiesraad zijn taak naar behoren kan uitvoeren.

Artikel 122

1. Bij wet worden regels gesteld aangaande:
  - de wijze waarop het kiezersregister wordt bijgehouden;
  - de kandidaatstelling voor verkiezing
  - de financiering van verkiezingscampagnes;
  - de wijze waarop het stemrecht wordt uitgeoefend;
  - de vaststelling van de uitslag van de verkiezingen.
2. Op gemotiveerd verzoek van het Onafhankelijk Toezicht kan de Kiesraad de uitslag van een verkiezing ongeldig verklaren en nieuwe verkiezingen uitschrijven.

De Kiesraad heeft niet een zelfstandige bevoegdheid om een verkiezing ongeldig te verklaren. Die bevoegdheid wordt in samenspraak met het Onafhankelijk toezicht uitgeoefend.

Samenstelling en benoeming

Artikel 123

De Kiesraad bestaat uit vijf leden die door de Regering bij landsbesluit benoemd worden op voordracht van de Staten. De Staten kiezen hun voordracht uit een aanbevelingslijst die daartoe door het Onafhankelijk Toezicht wordt opgesteld met tenminste drie kandidaten voor iedere open plaats.

Artikel 124

1. De leden van de Kiesraad worden voor onbepaalde tijd benoemd, doch worden eervol ontslagen:

- wanneer zij de leeftijd van 65 jaar hebben bereikt;
- wanneer zij wegens lichaams- of zielsgebreken niet langer in staat zijn het ambt naar behoren te vervullen.

Hun rechtspositie en de vergoeding die zij ontvangen wordt bij de wet geregeld.

2. De interne organisatie van de Kiesraad, het Secretariaat en de wijze waarop zijn besluiten worden bekendgemaakt, worden bij de wet geregeld.

De Kiesraad moet onafhankelijk van de Regering en de Staten kunnen functioneren. Toch moet voorkomen worden dat de Kiesraad zich ontwikkelt tot een log ambtelijk lichaam dat ook na de verkiezingen geld verslindt. In wezen is alleen het Secretariaat een vaste instelling waar ook het archief huist en de vergaderingen worden gehouden.

Openbare Orde en Veiligheid

HOOFDSTUK X

Politie en gevangeniswezen

Artikel 125

1. De Minister van Justitie is belast met de openbare orde en veiligheid en is verantwoordelijk voor het toezicht op de politie en op het gevangeniswezen.
2. De inrichting en werkwijze van het politiekorps en van het gevangeniswezen, hun bevoegdheden en de rechtspositie van hun leden, worden bij de wet geregeld .
3. De taken van de politie en van de gevangenbewaarders worden alleen uitgeoefend door ambtenaren van politie die in dienstverband staan met het Land.

Artikel 126

1. Ambtenaren van politie in de zin van deze Staatsregeling zijn:
  - a. ambtenaren, aangesteld voor de uitvoering van de politietaak;
  - b. ambtenaren, aangesteld ten dienste van de politie, voor de uitvoering van technische, administratieve en andere taken;
  - c. buitengewone agenten van politie die een politietaak uitvoeren onder de leiding en het gezag van een ambtenaar als bedoeld in lid 4a.
  - d. ambtenaren aangesteld ten dienste van het gevangeniswezen.
2. Ambtenaren van politie kunnen niet dan bij de wet tot dienst in het politieapparaat in een ander deel van het Koninkrijk worden verplicht.

Vredesrechter

Artikel 127

1. De Regering kan bij landsbesluit, op voordracht van de Procureur-generaal, het Hof van Justitie gehoord, in een of meerdere kiesdistricten een Vredesrechter benoemen die als bemiddelaar optreedt in burgerrechtelijke geschillen die aan hem worden voorgelegd. Hij kan zich doen bijstaan door een ambtenaar van politie en is bevoegd voorlopige voorzieningen te treffen voor het bewaren van de vrede. Partijen behouden hun recht om het geschil voor de bevoegde rechter aanhangig te maken.
2. De Vredesrechter doet het Openbaar Ministerie een gewaarmerkt afschrift toekomen van zijn beschikking houdende voorlopige voorzieningen. Het Openbaar Ministerie neemt de zodanige maatregelen die haar gewenst voorkomen gezien de aard en de ernst van het geschil.

3. Taak en bevoegdheden van de Vredesrechter en zijn rechtspositie worden bij wet nader geregeld.

De Vredesrechter, "Hues di Pas", wordt als instituut van openbare orde in het leven geroepen om aan de burger een instrument beschikbaar te stellen die eenvoudig en snel een "tijdelijke" oplossing kan bieden voor geschillen die door frustraties tot uitbarsting van geweld kunnen leiden. In de praktijk treedt veelal de politie als "bemiddelaar" op. Maar deze wordt er meestal bij gehaald als het conflict uit de hand is gelopen. Het komt vaak genoeg voor dat de politie machteloos staat wanneer het een civiele zaak betreft of wanneer de strafwet geen ruimte biedt voor effectief optreden. De Vredesrechter kan bemiddelend optreden omdat hij anders dan de agent van politie een voorlopige maatregel kan opleggen die door de politie kan worden afgedwongen, zoals bijvoorbeeld het voorlopig toekennen van "bezit" of het in bewaring geven van een zaak waarover geschil bestaat.

Brandweer en rampenbestrijding

Artikel 128

1. De Regering zal bij de wet die organen in het leven roepen die belast worden met de brandweer en de hulpverlening bij rampen.
2. De interne organisatie en verantwoordelijkheden van die organen, alsmede de rechtspositie van de ambtenaren belast met de uitvoering van de onderscheidene taken, worden bij de wet nader geregeld.

Ontzetting uit het Ambt

HOOFDSTUK XI

Algemene Bepalingen

Artikel 129

Het is het Openbaar Ministerie niet toegestaan een strafrechtelijk onderzoek of strafrechtelijke vervolging aan te vangen tegen de Minister-president, een Minister, een Statenlid, de Procureur-generaal, een lid van de Algemene Rekenkamer, een lid van de

Kiesraad, de Ombudsman, dan nadat de betrokkene is geschorst of uit het ambt is ontzet op de wijze als in de volgende artikelen is voorzien.

Vanwege de scheiding der machten en vanwege de waardigheid van het ambt is het ongewenst dat de persoon die een ambt vervuld eenvoudig in opspraak kan worden gebracht door een strafrechtelijk onderzoek. Mocht een dergelijk onderzoek gewenst zijn na ernstig beraad, dan mag de betrokkene niet in functie blijven om te voorkomen dat hij van zijn positie misbruik maakt om het onderzoek te hinderen en om te voorkomen dat het respect voor het ambt nog meer wordt aangetast. Dit artikel geeft dus enerzijds bescherming aan het ambt maar wijst tegelijkertijd de weg voor strafrechtelijk onderzoek tegen de ambtsdrager die verdacht wordt van een misdrijf. Eerst dient de procedure tot schorsing c.q. ontzetting op gang te worden gebracht.

Artikel 130

1. Iedere ambtsdrager waarvan het ambt omschreven is in deze Staatsregeling kan uit het ambt worden ontzet met inachtneming van de navolgende regels, onverminderd de strafrechtelijke en civielrechtelijke aansprakelijkheid van de betrokkene.
2. Ambtsdragers in de zin van dit artikel zijn: Statenleden, leden van de Ministerraad, Staatssecretarissen, de Procureur-generaal, de Advocaat-generaal, de Ombudsman, leden en plaatsvervangende leden van het Hof van Justitie, leden van de Algemene Rekenkamer en leden van de Kiesraad.
3. Voor de ontzetting uit het ambt van de Minister-president en de Procureur-generaal, worden bijzondere regels gesteld.

Niemand staat boven de wet. Een ambtsdrager die zich aan een misdrijf schuldig maakt wordt uit het ambt ontzet. De procedure tot ontzetting uit het ambt heeft geen ander doel dan de persoon van het ambt te scheiden; een feitelijk ontslag, zodat het strafrechtelijk onderzoek of de strafvervolging kan worden ingezet. Mocht het verzoek tot ontzetting worden afgewezen dan komt daarmee het strafrechtelijk onderzoek ten einde. Het ambt staat niet in de weg dat een civielrechtelijke vordering tegen de ambtsdrager in persoon of q.q. aanhangig kan worden gemaakt.

Procedure

Artikel 131

1. Indien gegronde vermoedens bestaan dat een ambtsdrager zich schuldig heeft gemaakt aan een misdrijf waarvoor de betrokkene strafbaar kan worden gesteld, zal het Hof van Justitie op verzoek van de Procureur-generaal de schorsing bevelen van de betrokkene, doch niet dan nadat hij is gehoord en zwaarwegende redenen de schorsing rechtvaardigen.
2. Binnen dertig dagen nadat het Hof van Justitie de schorsing heeft bevolen dient de Procureur-generaal onder overlegging van de justificatoire stukken het verzoek in bij het Hof van Justitie tot ontzetting uit het ambt.
3. Het Hof van Justitie bepaalt de termijn binnen welke de ambtsdrager zich schriftelijk of mondeling kan verweren en geeft, nadat de betrokkene is gehoord of daartoe de gelegenheid heeft gehad, schriftelijk zijn beschikking, welke bij deurwaardersexploit de betrokkene wordt aangezegd.

Aan iedere ontzetting gaat schorsing vooraf. Tegen het bevel tot schorsing staat geen beroep open. De procedure mag niet omslachtig worden of te lang duren. Voldoende is dat er zwaarwegende argumenten moeten worden aangevoerd die de schorsing rechtvaardigen. De schorsing opent overigens de mogelijkheid van een strafrechtelijk onderzoek waarvan het voorlopige resultaat in de procedure kan worden gebruikt.

Ook de termijn voor de Procureur-generaal wordt kort gehouden. Men mag er vanuit gaan dat hij over harde informatie beschikt voordat hij schorsing vraagt, zodat de dertig dagen die hij krijgt om het verzoek tot ontzetting in te dienen, als aanvullend moeten worden beschouwd.

Het algemeen belang is ermee gediend dat de procedure niet onnodig wordt getraineerd. Ook partijen hebben belang bij een voortvarende aanpak.

Afhankelijk van de aard van de zaak en de overgelegde stukken zal het Hof aan de betrokkene een redelijke termijn moeten gunnen voor zijn verweer. Een eenmalig uitstel, ter beoordeling door het Hof, moet mogelijk zijn. Nadat de beschuldigde gelegenheid heeft gehad zich te verweren geeft het Hof binnen redelijke termijn een beschikking, afhankelijk van de aard en de omvang van de zaak. Een termijn van meer dan dertig dagen is niet redelijk te noemen.

Artikel 132

1. Tegen de beschikking van het Hof van Justitie staat beroep open bij de Staten . Het beroep moet worden ingesteld binnen dertig dagen nadat de betrokkene van de beschikking in kennis is gesteld. De schorsing blijft van kracht hangende het beroep.
2. Het beroepschrift wordt ingediend ter griffie van de Staten.

3. De Staten benoemen uit hun midden een Commissie van Beroep die kennis neemt van de stukken en die de betrokkene hoort.
4. De Staten beslissen in geheime stemming op het advies van de Commissie.

Men mag aannemen dat een gemotiveerde beschikking van het Hof van Justitie zeer zwaar zal wegen in de Commissie die de betrokkene hoort. Ook de consequenties van het ongedaan maken van een eventuele ontzetting zullen door de Staten niet te licht worden gepasseerd. Er moet sprake zijn van apert onrecht jegens de beschuldigde en een duidelijk falen van de justitie willen de Staten het Hof van Justitie corrigeren. Niettemin moet deze instantie open staan. De schorsing blijft van kracht totdat de Staten hebben beslist.

Door de beslissing niet uitsluitend in handen te leggen van het Hof van Justitie of in handen van de Staten, wordt de schijn van een politiek gemotiveerde "impeachment-procedure" bij voorbaat vermeden.

Bijzondere Regels

Artikel 133

1. Indien gegronde vermoedens bestaan dat de Minister-president of de Procureur-generaal zich aan enig misdrijf heeft schuldig gemaakt waarvoor hij strafbaar kan worden gesteld, benoemen de Staten op schriftelijk en gemotiveerd verzoek van het Hof van Justitie uit hun midden een Commissie van Onderzoek die advies uitbrengt aan de Staten met betrekking tot de wenselijkheid de Minister-president of de Procureur-generaal, degene om wie het gaat, uit het ambt te ontzetten.
2. De Commissie van Onderzoek heeft dezelfde bevoegdheden en machtsmiddelen als de Commissie bedoeld in artikel 54 van de Staatsregeling.
3. De Staten beslissen met tweederde meerderheid in geheime stemming op het advies van de Commissie.

De beslissing over ontzetting van deze hoge ambtsdragers is vanwege het algemeen belang dat op het spel staat, verkort en in handen gelegd van de Staten die met een gekwalificeerde meerderheid moeten beslissen. De Commissie van Onderzoek die de Staten moet adviseren, heeft vergaande bevoegdheden. Ook hier mag men ervan uitgaan dat het Hof van Justitie niet lichtvaardig zal overgaan tot het verzoek tot ontzetting uit het ambt. Zonder dit verzoek geen ontzetting.

Herziening van de Staatsregeling

HOOFDSTUK XII

Artikel 134

1. Elk voorstel tot verandering van deze Staatsregeling wijst de voorgestelde verandering uitdrukkelijk aan.
2. De Staten kunnen een voorstel tot zodanige landsverordening niet aannemen dan met tweederden van de uitgebrachte stemmen.
3. Nochtans zal een behandeling van het voorstel in de Staten niet kunnen plaatsvinden indien de Regering niet bij landsbesluit een referendum heeft gelast zoals bedoeld in artikel 23 van deze Staatsregeling.
4. De Staten zullen bij hun beraadslagingen rekening houden met de uitslag van het referendum.

Overgangsregeling

HOOFDSTUK XIII

Artikel 135

1. Het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao zal een referendum uitschrijven waarin de bevolking zich zal uitspreken over deze Staatsregeling.
Indien de Staatsregeling wordt goedgekeurd schrijft het Bestuurscollege de verkiezingen uit voor de Minister-president en voor de Staten, met inachtneming van de bepalingen in deze Staatsregeling. Het Parlement wordt voor de eerste keer evenwel gekozen voor een periode van zes jaar, waarna telkens de verkiezingen volgen voor een nieuw Parlement voor de reguliere periode van vier jaar.
2. De Staten en de Raad van Ministers in vergadering bijeen ratificeren de Staatsregeling

en kondigen de datum af voor de volkswetgevende vergadering waarmee het Land Curaçao wordt geconstitueerd en de Staatsregeling rechtskracht verkrijgt.

Lid 2:

Het Parlement dat gekozen wordt voor een periode van zes jaar leidt in, het verschil in de aanvang van de zittingsperiode tussen Regering en Parlement, zulks om te voorkomen dat de verkiezing van een Minister-president en zijn Vice Minister-president gelijktijdig, of in hetzelfde jaar worden gehouden als de verkiezingen voor het Parlement. Een verschil van twee jaar tussen de verkiezingen geeft voldoende ruimte voor een eerste kritische beoordeling van de relatie tussen Regering en Parlement met mogelijke correctie door het electoraat.

Artikel 136

1. Het samenstel van wettelijke regelingen die van toepassing is op de ingezetenen van het Eilandgebied Curaçao op het moment dat deze Staatsregeling rechtskracht verkrijgt blijft van kracht voor zover in deze Staatsregeling niet daarin is voorzien of afwijkende bepalingen zijn opgenomen. In geval van tegenstrijdigheid heeft de Staatsregeling voorrang, tenzij het betreft een regel van Statuut of Rijkswet.
2. Wettelijke regelingen die krachtens het vorig lid rechtskracht hebben verkregen blijven van kracht totdat in hun vervanging is voorzien of nieuwe wettelijke voorzieningen zijn getroffen. In geval van tegenstrijdigheid hebben nieuwe regelingen voorrang.
3. Natuurlijke personen en/of rechtspersonen wier rechten onder het oude regiem thans strijdig zijn met de Staatsregeling behouden hun rechten totdat deze overgangsregeling door de Staten in een blijvende regeling is omgezet die de Staatsregeling eerbiedigt.

----- 0 -----